Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 10 (1556) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 9 САКАВІКА 1986 г. ЦАНА 10 зл

* * *

Паўнеба перад вачыма
ўзыходзіць,
заходзіць назаўтра.
Цнатлівая аблачына
штораз ружавее ў анфас.
Змяняем сябе
і разам
змяняем зямлю азартна.
А невынішчальнае неба
з даверам
глядзіць на нас.

Аб невынішчальнасць праўды,
што чын свой высокі чыніць, —
разбіцца душой так проста,
як з'явіцца страх-уладар.
А можа, лягчэй ненамнога
таму, хто ёй сэрца расчыніць?..

Навошта ж яшчэ
сваё неба
нясеш на чужы алтар?..

Звана зледзянелае неба —
маўчыць маё неба ўрачона.
Ільды, што яго скавалі,
здзіраю — з крывёю — сама!..
Знявераным і няверным
душу-аблачынку адтайце.
Аддайце
мне гэта неба!
Другога ў мяне няма.

Люба Тарасюк

Цяжка вам, дрэвы... (Белавежа пад снегам. Стар. 7).

БЕЗ ЗДЗІЎЛЕННЯ НЯМА МАСТАЦТВА

ІНТЭРВ'Ю „НІВЕ" ДАЕ МІКАЛАЙ ДАВІДЗЮК

Мікалай Давідзюк — хто ён? Нарадзіўся ў 1944 годзе ва Уснаршчыне, што каля Гайнаўкі. Сам ён мастак, навучае ў Вышэйшай школе мастацтваў у Лодзі. Яго жывапісныя работы вядомыя ў Польшчы і за мяжою (Швейцарыя, Англія). Адзін з тых, хто лічыць вялікім гонарам заставацца беларусам!

— *Мікалай, табе ўжо саракоўка! Як мастаку гэта нямала, таму час сказаць пра свае ўдачы. Якія яны ў цябе?*

— У маім узросце, Сакраце, сапраўдныя ўдачы яшчэ перада мною.

— *Не хочаш сам хваліцца?*

— Лепей, калі іншыя хваляць.

— *Мікалай, ёсць такая праўда: сапраўднае мастацтва выяўляецца праз нацыянальнае (неабавязкова свядома). Хроснымі бацькамі нацыяў ёсць паэты, „маляры", музыканты. Лічыш сябе беларусам, але ці ты сваё мастацтва бачыш таксама беларускім? А, можа, яно ў цябе акурат польскае?*

— Пытанне інтрыгуючае ды важнае вельмі! Неяк не думаў я пра гэта. Што ж, справа тут не ў дэкларацыях... Вось, можа, скажу лепей пра тое, як палякі ўспрымаюць мае карціны. Яны нязменна пад уражаннем нейкай „усходнясці" ў іх, а некаторыя з іх гавораць пра... праваслаўніцтва. У час маёй апошняй выстаўкі званілі мне нават незнаёмыя людзі. Адны з роспытам, адкуль бярэцца ўва мне гэта „ўсходнясць", іншыя — з прэтэнзіямі, чаму менавіта бярэцца, а былі і такія, якія ўбачылі ў маёй творчасці пагрозу для... чысціні польскай культуры. Вось так, пане Сакраце! Дадам да гэтага вось што: на першы погляд у маіх карцінах нічога „ўсходняга" няма ў сэнсе нейкай рэчы ці наогул дэталі. Але ёсць, відаць, настрой... І тыя, хто ўмее адчуваць культуру, адчуваюць гэты настрой, гэтую „ўсходнясць".

Ствараючы карціну, я спецыяльна не стаўлю сабе нацыянальных мэт. Для мяне важна, каб не пярэчыць свайму мастацкаму сумленню, каб задумацца над самім сабою. Бачыш, я думаю так: духоўна чалавек усталёўваецца ў дзяцінстве, і то бадай раннім. І нікуды ад гэтага не ўцячэш, калі ты сапраўды мастак. У дарослае жыццё кожны з нас робіцца, так сказаць, функцыянерам грамадства, выконвае пераважна тое, чаго чакаюць ад яго. І таму трэба сапраўды немалога таленту, каб гэтае „функцыянерства" дарэшты не гнула тваю душу і ўсяго цябе. Мастаком можа быць той, у каго не памерла дзяцінства, характэрнае дзяцінству здзіўленне светам ды людзьмі. Гэта найпершы варунак, духоўны варунак, без якога немагчыма выяўленне індывідуальнасці. А адукацыя? Слухай, мастацкую акадэмію, як і універсітэт, можа закончыць кожны сяк-так здольны... Глянь, колькі людзей з дыпломамі мастакоў. Тысячы! Альбо і дзесяткі тысяч ужо...

— *Мастак гэта такое дарослае дзіцё?*

— Так, але не разумей гэта даслоўна. Уся справа ва ўражлівасці ды ва ўмельстве фармуляваць яе сродкамі мастацтва.

(Працяг на стар. 3)

ЯКАЯ ПРАЎДА?

У 42 нумары „Нівы" за 1985 год (20 X 85) надрукаваны артыкул А. Адамовіча пад шматабяцаючым загалоўкам „Не выракацца праўды" Артыкул датычыць Тарашкевічаўскага перакладу „Пана Тадэуша" А. Міцкевіча, які выйшаў з друку ў выдавецтве „Pojezierze" ў 1984 годзе з уступам і пад навуковай рэдакцыяй прафесар Антаніны Абрэмбскай-Яблонскай.

Каб выявіць характар „праўды", аб якой піша А. Адамовіч, хапіла б толькі сказаць, што выданне „Pana Tadeusza" з 1929 года пад рэдакцыяй Ст. Пігоня, на якое спасылаецца А. Яблонская, з'яўляецца другім тыражом першага выдання Бібліятэкі Нарадовай з 1925 года, аб якім гаворыць Адамовіч, і што прадмовы Пігоня ў абодвух выпусках ідэнтычныя!

Калі б аўтар узяў у рукі гэтае выданне і, замест беспадстаўна ачарняць адказнага і заслужанага для беларусістыкі вучонага, прачытаў бы ўжо на першай старонцы „Wydania pierwszego nakład drugi, przejrzany", пазбег бы сораму і не рабіў бы работы, у выніку шкоднай для беларуска-польскіх адносін у нашай краіне.

Пасля вышэй сказанага з аўтарам артыкула можна было б у далейшую палеміку не ўваходзіць.

Аднак, маючы на ўвазе шырокія адгалоскі і цёплы прыём беларускага выдання „Пана Тадэуша", з павагі да чытачоў „Нівы" і да Браніслава Тарашкевіча спынімся яшчэ на тым, які тэкст „Pana Tadeusza" мог быць асновай перакладу і на самой прадмове Пігоня, якой А. Адамовіч даў зусім суб'ектыўную інтэрпрэтацыю.

Б. Тарашкевіч мог ведаць розныя выданні паэмы Міцкевіча. На працягу XIX і ў XX стагоддзі друкавалася іх шмат. Аднак існуюць падставы думаць, што для сваёй работы перакладчык выбраў школьнае выданне львоўскай Książnicy-Atlas у апрацоўцы Й. Быстшыцкага і М. Яніка, якое паўтаралася ў 1921, 1925 і 1926 гадах. Сведчыць аб гэтым перш за ўсё факт, што інфармацыя пра „апошні заезд у Літве" унікальна змешчана ў рукапісах Тарашкевіча таксама, як і ў названым апрацаванні, на пачатку, перад перакладам 12 быліц паэмы. Таксама каментарыі Міцкевіча ўключаны (са спецыяльнай паметкай) у паясненні выдаўцоў. Тэкст перакладу, як і там, нумараваны праз кожных 5 вершаў.

З такім экземплярам пачаў Тарашкевіч працу над перакладам, але не давялося яму, вязню розных турэмных камер (Вронкі, Грудзёндз, Гродна), завяршыць сваю работу на гэтым жа тэксце. Прыкладна ад VIII быліцы ў Гродзенскай турме пераклад абапіраецца на выданні з некаторымі тэкстуальнымі ўстаўкамі, якія ўводзілі пазнейшыя выдаўцы Міцкевіча. Асаблівая гэта рыса беларускага перакладу „Пана Тадэуша" — двaістасць польскага тэкста-асновы, уплеценая ў цяжар турэмнага лёсу яго перакладчыка Браніслава Тарашкевіча.

Наіўна было б думаць, што штуршок да перакладу магла даць Тарашкевічу прадмова Пігоня. Перакладчык з маладых год (ад 1916 г.) быў вядомы ў асяроддзі польскай інтэлігенцыі як знаток і любіцель паэзіі Міцкевіча (параўнай A. Bergman, Rzecz o Bronisławie Taraszkiewiczu, s. 155, і іншыя). Эпапею „Пан

(Працяг на стар. 3)

АБ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ І НАЦЫЯНАЛЬНАСЦІ (XXVII)

Сёння хачу выказацца на тэму перабежчыкаў, адшчапенцаў, сутнасць якіх зводзіцца да рэнегатызму. Аднак прыклад наш не адносіцца да перабягання ў польскую, а ва ўкраінскую нацыю. Спачатку паслухайма вельмі вымоўнае і як жа, у нацыянальным сэнсе, адназначнае выказванне, якое знаходзім у артыкуле „Быць беларусам" аўтарства І.К., змешчаным у „Ніве" ад 23 III 1980 года. Вось вытрымкі з гэтага артыкула: „Пачатковая школа ў Моры, у якой я вучыўся, была з беларускай мовай навучання. І тут вялікая справа — настаўніца беларускай мовы Ніна Цясноўская не толькі навучыла мяне пісаць і чытаць па-беларуску, але прышчапіла любоў да ўсяго таго, што беларускае. І так, дзякуючы Ніне Цясноўскай, маёй добрай і ветлівай настаўніцы, якая з кожным вучнем умела знайсці супольную дарогу да любві роднага — беларускага, я стаў карэспандэнтам „Зоркі", затым „Нівы"."

І далей: „Дзякуючы Ніне Цясноўскай, Яраславу Касцьіцэвічу, Мікалаю Гайдуку я надалей пішу ў „Ніву", не забыў і не забуду беларускай мовы."

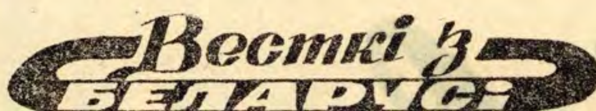
І на заканчэнне: „Пражываем у Польшчы, з'яўляемся яе паўнапраўнымі грамадзянамі. Беларусы — працавіты народ. Гэта вельмі важнае, за гэта любяць і шануюць нашых людзей. Нам не трэба і нельга паніжаць сябе. Так як не саромеліся свайго беларускага паходжання нашы продкі. А калі хто імкнецца пазбыцца свайго паходжання і продкаў, якія яго выдалі на свет, той не варты чалавечай годнасці".

Прыгожа? Сапраўды было б прыгожа, калі б не было брыдка. Як не дзіўна, аўтар артыкула І.К. усе прыведзеныя фрагменты і асабліва канчатковыя вывады накіраваў супраць самога сябе. Справа ў тым, што І.К. ужо некалькі гадоў дэкларуецца як карэнны украінец, а не беларус.

Перш за ўсё хачу сказаць, што нельга мець да чалавека найменшай прэтэнзіі за тое, што ён паляк, рускі, яўрэй ці ўкраінец. Украінцы — нашы браты і суседзі. З імі не раз спалучаў нас гістарычны лёс. І таму я заўсёды буду адкідаць каменні да таго, хто іх кідае, калі ляцяць яны ў бок украінскага народу. Тут, аднак, маем дачыненне з чымсьці зусім спецыфічным. З чалавекам-дэмагогам, з чалавекам-перабежчыкам. Зразумела, што чалавек, які так палымяна дэклараваў сваю беларускасць учора, а сёння не менш палымяна дэкларуе ўкраінскую таясамасць, заўтра лёгка можа спяваць гімны нейкай зусім іншай нацыі.

Не так даўно наш добры актывіст, заслужаны культурны дзеяч і дырыжор Сяргей Лукашук у Бельску Падляшскім, перадаў мне словы І.К., які мне сказаць, што ён пайшоў да ўкраінцаў таму, што Беларускае таварыства не выдала зборнік яго вершаў. Дзіўная аргументацыя! Значыць, з прычыны невыдадзенага зборніка можна памяняць нацыю?! Як жа добра, што мы гэтага зборніка не выдалі, дзякуючы гэтаму той, хто і так адышоў бы куды-небудзь заўтра, адышоў сёння. Чалавек сам сабе пан, і таму сам вырашае, да якой ён нацыі належыць. І за гэта да яго нельга мець прэтэнзіі. Аднак нацыя гэта не рукавічка, якую можна змяняць у залежнасці ад надвор'я або настрою.

(Працяг на стар. 6)

„МАГІЛЁЎ" АДПРАЎЛЯЕЦЦА Ў МАСКВУ

Нядаўна са станцыі Магілёў у першы рэйс адправіўся новы фірменны поезд. На вагонах надпіс, зроблены старажытнай вяззю — „Магілёў". Фірменныя саставы „Беларусь", „Мінск", „Сож", „Нёман", „Дзвіна" ўжо многа гадоў звязваюць гарады рэспублікі з Масквой, славяцца высокай культурай абслугоўвання, добрымі ўмовамі для пасажыраў. „Магілёў" не ўступае ім ні ў чым. Поезд сфарміраваны з новых вагонаў. Па спецыяльнаму заказу прадпрыемствы Магілёўскай вобласці зрабілі для яго фіранкі і сурвэткі з беларускім арнаментам, дывановыя дарожкі для купэ і калідораў, чайны посуд. У кожным вагоне абсталяваны бытавы куток, маюцца свежыя газеты і часопісы.

ФУТРА З ВАЛАКНА

У Навапалацкім вытворчым аб'яднанні „Палімір" на першым пускавым комплексе атрыманы новы від прадукцыі — штучнае валакно мапан.

Яно мае шэраг пераваг перад сваімі папярэднікамі і будзе шырока выкарыстоўвацца пры вырабе высакаякаснага штучнага футра. Спецыялісты лічаць, што вырабы з яго задаволяць самы патрабавальны густ.

Каб атрымаць валакно мапан, спатрэбілася некалькі год.

Першы пускавы комплекс — адзін з буйнейшых у краіне. Важкі ўклад у яго стварэнне ўнеслі будаўнікі „Нафтабуда", мантажнікі, рабочыя і спецыялісты „Паліміра". Асвоіўшы праектную магутнасць, новапалачане будуць выпускаць 34 тысячы тон кашгоўнага хімічнага валакна ў год.

„НЯМІГА-2"

Імем старажытнай ракі Нямігі названы новы сорт трыцікале (гібрыд жыта і пшаніцы), выведзены вучонымі Інстытута генетыкі і цыталогіі Акадэміі навук Беларусі ў садружнасці з маскоўскімі і кіргізскімі селекцыянерамі. Навасёл хлебнай нівы — „Няміга-2" прызнаны перспектыўным для вырошчвання ва ўмовах Кіргізіі. Пяцігадовы выпрабаванні трыцікале на вялікіх плошчах паказалі, што сярэдняя ураджайнасць сорту складае 60-70 цэнтнераў збожжа з гектара. На некаторых участках ураджайнасць дасягнула 100 і больш цэнтнераў.

КАМП'ЮТЭР АСВОЙВАЕ СКОРАПІС

Выкладаць свае „думкі" пры пісьме гэтак жа хутка, як і „думаць", — такой здольнасцю надзяліліі камп'ютэр вучоныя Інстытута электронікі Акадэміі навук Беларусі. Распрацаваная імі акустаантычная сістэма вываду інфармацыі друкуе выдаваемы ЭВМ тэкст са скорасцю 4 машынапісныя старонкі ў секунду! Кожны знак, які наносіцца на паперу або плёнку, складаецца з найдрабнейшых кропак, што пакідае пульсіруючы з высокай частатой лазерны прамень. Створанае фізікамі арыгінальнае прыстасаванне, якое кіруе рухам „светлавога пяра", забяспечвае выключна дакладнае адлюстраванне і павышаную надзейнасць работы сістэмы.

СПОРТ

● 23-гадовы чэмпіён свету мінчанін Ігар Жалязоўскі на чэмпіянаце СССР па спрынтэрскаму мнагаборству заваяваў залаты медаль.

● На ўсесаюзных спаборніцтвах у Ленінградзе высокі вынік паказаў беларускі атлет Аляксандр Трашчыла. 300-метровы адрэзак прабег ён за 33,69 секунды. Такое цяпер і вышэйшае дасягненне краіны для закрытых залаў на гэтай дыстанцыі.

● Вельмі высока расцэньваліся шанцы зборнай Беларусі (пяць чэмпіёнаў Еўропы мінулага года) па чэмпіянаце Савецкага Саюза, які закончыўся ў Растове-на-Доне. Аднак толькі Анатоль Федарэнка з Гродна пацвердзіў свой тытул мацнейшага ў вагавай катэгорыі да 100 кілаграмаў.

КУПЛЕНАЯ ЖОНКА

Змест нармальнага сямейнага суіснавання двух людзей складаюць, як вядома, сумесныя клопаты, узаемаразуменне, узаемапрыхільнасць, каханне. На Захадзе імклівы век уносіць у гэта новыя змены. У ЗША штогод расце статыстыка разводаў і ў практыку ўваходзіць ужо групавое скасаванне шлюбаў на адным судовым пасяджэнні. Рост колькасці разводаў тлумачыцца бышцам тым, што сямейны стан замінае дзелавой дзейнасці мужчын. Англічане звязваюць рост разводаў з ростам дарагавізны жыцця: халастому лягчэй пракарміць сябе аднаго, чым сям'ю, у чым ёсць, вядома, свая рацыя.

Ну, а калі нетрывалымі з'яўляюцца сем'і забяспечаныя, багатыя, чым гэта можна растлумачыць? Бадай, на гэта пытанне не змогуць дакладна адказаць і самі муж і жонка, якія скасавалі шлюб. Між тым, жыццё прапівае нейкае святло на гэтую праблему. Напрыклад, у ФРГ і некаторых іншых краінах Заходняй Еўропы стала модай заводзіць... экзатычных жонак. І мода гэта распаўсюджваецца ўсё больш шырока, нягледзячы на жывучыя ў буржуазным грамадстве расавыя забабоны. Чаму? Паводле меркаванняў заходняга друку, жонкі з Філіпін, Інданезіі, Тайланда, Індыі больш за ўсё адрозніваюцца не толькі прыгажосцю, галоўнае, яны для жыцця больш зручныя, памяркоўныя, у адносінах да мужа паводзяць сябе, як рабыні, маюць даволі сціплыя запатрабаванні да камфорту, не патрабуюць многа грошай на раскошныя туалеты, вызіты і г.д., на што прэтэндуюць, скажам, тыя ж англічанкі, немкі, італьянкі, іспанкі.

Праўда, знайсці і выбраць такую жонку недзе ў Інданезіі таксама каштуе добрых грошай, паспрабуй адарвацца ад паўсядзённых спраў ды выбрацца з'ездзіць у такую далячынь, ды яшчэ там знайсці сабе абранніцу па густу. Не будзеш жа хадзіць па ўсіх вуліцах, вытрашчыўшы вочы на кожную стрэчную. Гэта шмат часу патрабуе. І вось на дапамогу жадаючым займець экзатычную жонку прыходзіць той жа выручальны пан бізнес. У ФРГ, у прыватнасці, з'явіліся спецыяльныя фірмы, якія прапануюць у гэтай казытлівай і нялёгкай справе свае паслугі. Вам не трэба ехаць на Тайланд за будучай жонкай. Вам варта прыйсці ў кантору — і справа ў шапцы. Найбольшую папулярнасць сярод такіх набыла ў Заходняй Германіі фірма мільянера Менгера, якая зусім нядаўна мела шырока раскіданае па свеце гандлёвае агенцтва па дастаўцы экзатычных раслін з краін Далёкага Усходу. Зараз яна пачала больш спецыялізавацца на жывым тавары. Калі вы хочаце ажаніцца на каляровай, заходзьце ў кантору Менгера, плаціце ўступны ўзнос. Тут вам пададуць каталог з самымі красамоўнымі, зробленымі па апошняму слову фотатэхнікі, здымкамі, і шукайце сярод іх сваю абранніцу. Побач з партрэтам кожнай жанчыны ці дзяўчыны зроблена самае падрабязнае апісанне яе прыкмет і якасцей: колер валасоў і вачэй, узрост, аб'ём па грудзях і таліі. Партрэты даюцца ў розных ракурсах, з усмешкай і без, у профіль і фас. Так што памыліцца ў выбары цяжка. Ну, а калі памылка ўсё ж можа надарыцца, калі натура не будзе адпавядаць фотаздымкам, вы можаце адмовіцца ад адной і выбраць сабе другую сяброўку жыцця. Ва ўсякім выпадку фірма гарантуе дакладнасць усіх даных, змешчаных у каталогу, а як там наконт будучага кахання, характару будучай паплечніцы — справа асабіста ваша. Калі пашанцуе і ўсё будзе ўдала, то і добра.

Грошы ж давядзецца заплаціць немалыя, бо фірме трэба апраўдаць сваю работу па паездках, вярбоўцы, па перагаворах і перапісцы ў выпадку выбару. Фірме трэба ўтрымліваць шырока разгалінаваную сетку агентаў і таксама ж прыбытак, навар — гэта кожны павінен разумець. Тым больш, што знайсці нявесту, якая захоча звязаць

(Працяг на стар. 12)

НАСТАЎНІКІ РОДНАЙ МОВЫ

ТАЦЦЯНА ШАЙКОЎСКАЯ

32 гады свайго жыцця аддала яна школе, выхаванню падрастаючага пакалення.

Таццяна Шайкоўская атрымала добрую падрыхтоўку да настаўніцкай прафесіі. У 1954 годзе закончыла (у беларускім класе) Педагагічны ліцэй у Бельску і ў гэтым жа самым годзе была накіравана на працу ў сямікласную школу ў Моры, што на Гайнаўшчыне. Там сем год працавала, навучала роднай мове і імкнулася да таго, каб дзецям на ўсё жыццё прывіць пашану да яе.

Ад 1961 года настаўнічае ў сваім родным пасёлку Орля. Любіць дзяцей, любіць выхаваўчую работу і яе любяць у школе.

У 1977 годзе Таццяна Шайкоўская завочна закончыла аддзяленне беларускай філалогіі Варшаўскага універсітэта. Зразумела, гэта лёгка ёй не прыйшлося, бо і праца ў школе, і сямейныя абавязкі паглынаюць шмат часу. Але вось ужо дзеці яе дарослыя, дачка сямейная і мае двое сваіх дзяцей.

Тры разы Т. Шайкоўская была на месячных курсах беларускай мовы і літаратуры ў Мінску, пазнамілася са сталіцай Беларусі, а таксама з многімі літаратурнымі і гістарычнымі помнікамі. Сардэчна яна ўспамінае заняткі на гэтых курсах, якія вялі вялікія майстры педагагічнай справы. Многа ёй гэта дало. Урокі Таццяны Шайкоўскай сталі яшчэ больш прасякнуты духам пашаны да беларускай культуры, любоўю да нашай сацыялістычнай Радзімы, да людзей і працы.

14 лістапада 1985 г. Таццяна Шайкоўская была ўдастоена высокіх узнагарод. Атрымала яна грашовую ўзнагароду міністра асветы і Кавалерскі Крыж Ордэна Адраджэння Польшчы.

Яна таксама з'яўляецца актывістам БГКТ, уключаецца ва ўсе заданні, пастаўленыя X з'ездам БГКТ. У Арлянскім аддзеле Беларускага таварыства з'яўляецца членам рэвізійнай камісіі.

Тэкст і фота
Міхася Хмялеўскага

(Працяг са стар. 1)

БЕЗ ЗДЗІЎЛЕННЯ НЯМА МАСТАЦТВА

— У кожным чалавеку ёсць нешта з мастака?

— У кожным, пакуль дарэшты не пераўтворыцца ён у таго „функцыянера жыцця". Паненкі прыгожа спяваюць, кавалеры пішуць вершы, і што з таго застаецца пасля іх замужжа ці жаніцьбы?

— Ты ж жанаты!

— Жанаты. Ці я кажу, што жаніцьба або замужжа абавязкова павінны стацца духоўнай катастрофаю?

— Жыццё даканае...

— Таму ў багатых народаў больш мастакоў, і гэта яны вырашаюць пра сутнасць мастацтва, мастацкасці ды эпохі ў мастацтве. Гэта Нідэрланды, Францыя, поўнач Італіі...

— Быт вызначае свядомасць?

— Пра гэта ведалі ўжо ў антычныя часы.

— Як і пра тое, што мастацкасць гэта перш за ўсё здзіўленне светам. Той, каго ніхто і нішто не здзіўляе, не будзе ні пісьменнікам, ні паэтам, ні тым болей жывапісцам. Ну так, першыя здзіўленні пачынаюцца ў дзяцінстве...

— ...Вось не дагаварыў я гаворанае. Рашучае для мяне значэнне мела якраз маё вясковае дзяцінства! Адно з такіх здзіўленняў запамяталася мне назаўсёды — гэта, сам ты здзівішся, урокі польскай мовы ў нашай заглухлай школцы. Калі я ўпершыню ў сваім жыцці сустрэўся з роспаччу ў сваіх пачуццях, дык гэта напэўна здарылася на тых уроках польскай мовы! Мне здавалася тады, што я ёй ніколі не навучуся, такой бачылася яна мне дзіўнай, незразумелай, прыдуманай як бы назнарок, каб надакучваць вучням. А хадзіў я ў сапраўдную беларускую пасляваенную школу, у якой усе прадметы навучаліся па-беларуску (а не так, як цяпер: толькі адну беларускую мову і то „з вялікай ласкі"). Гэта пра пачуццё роспачы. А пачуццё страху атаясамліваецца ўва мне з царквою. Неяк метафізічна страшна рабілася, калі з іконаў глядзеў на мяне суровы праваслаўны Бог! У дзівоснай шапцы, бліскучай. Такога страху я ўжо ніколі потым не спазнаў. І думаю сабе: гэтыя вочы гэтага страху ідуць за мною праз усё жыццё. І гэтыя вочы безупынна ў маіх карцінах, якія хрысцяць „усходнімі". Магчыма, таму карціна, на якой няма вачэй, для мяне гэта не карціна... А яшчэ пра захапленне. Было гэта пры першым калядаванні, калі хадзілі мы з звяздою. Цудна-таемная падвойнасць! — звязду тую змайстраваў жа я сам і, адначасова, змянялася яна ў нешта незямное, калі мы выходзілі з ёю... Была гэта, таксама, мая першая школа мастацтва.

— Задалёка жывеш ад айчыны сваіх здзіўленняў...

—Што ты, гэта ж не мае істотнага мастацкага значэння: магу жыць у нейкай Задрыпоніі ці нават у Калькуце. Аднак жа гэта не значыць, што я зусім глухі на вонкавыя ўплывы. Але гэтыя ўплывы я „пераварваю" па-свойму, а калі мне не ўдаецца, дык пазбываюся іх без аніякага жалю. Усё польскае ўплывае на мяне, гэта так. І адначасна вучыць яно мяне цаніць сваю іншасць, непадобнасць на польскае, хоць дзякуючы польскаму пасрэдніцтву я засвоіў еўрапейскую культуру і мастацкія традыцыі, вялікія традыцыі.

— Ці ў гісторыі беларускага мастацтва ёсць нешта такое, што лічыш ты асабліва цікавым, арыгінальным або інспіруючым?

— Так, ёсць, і то ў еўрапейскім маштабе! Гэта — беларускія іконы XVII і XVIII стагоддзяў. У іх творча сутыкнуліся дзве вялікія традыцыі жывапісу: візантыйска-руская і заходнееўрапейскае барока. У выніку адбыўся своеасаблівы сінтэз антыподаў, спалучэнне, здавалася б, неспалучанага. Гэтак часта ў мастацтве бывае.

Думаю, што гэтая спадчына найбольш беларуская з усяе беларускай. Мы яшчэ не прыгледзеліся да яе толкам, але недалёкі той час, калі ацэнім яе цалкам.

— Таму табе карціна гэта ў нейкім сэнсе...

— ...аднак — ікона! Справа не ў падобнасці карціны да іконы. Карціна, як і ікона, пачынаецца ад таго, што не ёсць яна ілюстрацыяй, ані люстрам рэчаіснасці. Замест глядзець намаляванае поле, лепей глядзець натуральнае, для прыкладу кажучы. У карціне самым важным з'яўляецца колер, а яшчэ іначай гаворачы — дынамічная раўнавага паміж колерам і формай. У карціне могуць быць вартасці эмацыянальныя і сімвалічныя (іншых я не прызнаю). Карціна, на якой, напрыклад, карова абазначае толькі карову і нічога больш апрача каровы як мясного для чалавека стварэння, гэта не карціна, гэта не мастацтва. Гэта ў лепшым выпадку ўдана намаляваная цацка, і ўсё.

— Над чым цяпер працуеш?

— Рыхтую сёе-тое на прапанаваныя мне выстаўкі. Заўважаю, аднак, што мяне штораз менш цікавіць тое, каб недзе паказацца са сваім мастацтвам... Магчыма, таму, што перажываю якраз нейкі зваротны момант у сваёй творчасці, аб чым чую таксама і ад сваіх сяброў.

— Па-мойму, Мікалай, гэта ад свядомасці ўласнай вартасці, свайго ўжо месца ў свеце культуры. Той, у каго ёсць культурны густ і разуменне мастацтва, карціны-давідзюкі пазнае здалёку! Настолькі сталі яны адметнымі і непаўторнымі сваёй мастацкай філасофіяй, асаблівай гармоніяй колераў, выслоўем.

Гутарыў Сакрат Яновіч

(Працяг са стар. 1)

Тадэуш" Тарашкевіч вельмі цаніў. Цытуем яго словы, выказаныя з нагоды сотай гадавіны першага выдання „Пана Тадэуша": „... jeżeli w literaturze nowożytnej mamy koniecznie znaleźć odpowiednik „Iliady" i „Odysei", to istotnie możemy wybrać chyba jedynie „Pana Tadeusza". (Odbrązowienie Mickiewicza, „Trybuna Radziecka" nr 13 z 26.I.1935). І сапраўды паэт-перакладчык выбраў спачатку „Іліяду", потым „Пана Тадэуша".

Калі ўлічыць, што ад 1920 года Тарашкевіч быў членам праўлення Беларускага навуковага таварыства, якое, між іншым, паставіла сабе мэтай апрацаванне плана перакладаў найбольш выдатных твораў сусветнай літаратуры на беларускую мову, і што фрагменты свайго перакладу „Іліяды" надрукаваў Тарашкевіч у віленскім „Беларускім звоне" ўжо ў 1922 годзе (A. Bergman, цыт. праца, ст. 67) — матывацыя перакладу „Пана Тадэуша" робіцца відавочнай.

Натуральнасць і штодзённасць мовы перакладу Тарашкевіча, насычанай дыялектнымі словамі і зваротамі, несумненна, наблізілі паэму Міцкевіча беларускаму чытачу. Адначасова добра перадалі задуму і стылістычны прыём самога аўтара, які пісаў непасрэдна і проста, з захаваннем вядомых яму з роднай Навагрудчыны польскіх і беларускіх рэгіяналізмаў.

На аснове гэтага, а тым больш на аснове прадмовы Пігоня да чарговых выданняў арыгінальнага тэкста ніяк нельга аднак рабіць вывады аб тым, што мовай дзяцінства Міцкевіча была беларуская і што толькі пад уплывам „езуіцка-касцельнай адукацыі... Міцкевіч мяняе мову, але не выракаецца яе" і таму падобнае. Нічога такога ў прадмове Пігоня няма. А. Адамовіч у вусны Пігоня ўкладвае свае асабістыя думкі. Датычыць гэта і іншых вывадаў Адамовіча наконт гісторыі Літвы і яе этнічнай, юрыдычнай і моўнай сітуацыі ў час царскага там панавання перад вайной 1812 года.

Каб не быць галаслоўнымі, прывядзем некалькі аўтэнтычных выказванняў Пігоня, якія чытач можа параўнаць з „праўдамі" Адамовіча наконт прадмовы гэтага гісторыка польскай літаратуры.

1. У першай частцы прадмовы там, дзе гаворыцца пра вялікую любоў Міцкевіча да родных старон Навагрудчыны, да шчаслівай краіны дзяцінства, Пігонь падкрэслівае, што прыродная здольнасць Міцкевіча да назірання акружаючай яго рэчаіснасці была дадаткова паглыблена пэўнымі знешнімі фактарамі, сярод якіх першае месца займала ідэйная праграма філарэтаў (параўнай ст. XIII прадм.) „Za tą podnietą obchodziła go szczególniej polskość ziemi rodzinnej, zwłaszcza polskość trwająca, żywa jeszcze w dawnym, tradycyjnym kształcie, — zatem w pierwszym rzędzie ludzie i rzeczy bezpośrednio powiązani z zanikającą już epoką niepodległości".

2. Мясцовай беларуска-польска-татарскай шляхце супрацьставіць Міцкевіч Дабжынскіх — мазурскую шляхту асадніцкую. Пра гэта піша Пігонь: „Za narzędzie ciemnej swej sprawy obrał Gerwazy Dobrzyńskich, w ten sposób wyzyskał dla siebie stary, przygasły już, ale przecież żywy antagonizm mazursko-litewski. Bo Dobrzyńscy to szlachta mazurska; choć siadła od lat czterdziestu na Litwie, przecież świadoma swej odrębności i zawzięcie ją kultywująca. Żeby konflikt wyszedł tym mocniej, poeta — z tych właśnie ideowych względów — stawia sprawę w poemacie tak, jak ona w życiu z początkiem XIX w. już w tamtych stronach nie istniała: każe Mazurom-Dobrzyńskim utrzymywać odrębność rasową, nawet językową, wśród szlachty białorusko-polskiej w bezwzględnej czystości, w wyodrębnieniu, które w rzeczywistości dawno już zanikło. Ale tu taka odrębność była poecie potrzebna. Więc też ją od siebie do utworu wprowadza". (st. CXXXII). Паводле Пігоня ў „П.Т." маем дачыненне з гістарычным анахранізмам.

3. Міцкевіч быў гарачым прыхільнікам польска-літоўскай уніі. Па-

(Працяг на стар. 4)

(Працяг са стар. 3)

водле Пігоня гэта ідэя з'яўляецца галоўнай і знаходзіць сваю вяршыню ў апошніх быліцах „Пана Тадэуша". Пігонь цытуе фрагмент тэксту IX быліцы, які прыводзім у перакладзе Тарашкевіча:

Дабрынскія зноў жа наўзавады
лупяць з Літвою,
Нягледзь на даўнейшыя споры
паміжы сабою.
Па-брацку паможа адзін аднаму,
намудруе,
Дабрынскія бачаць, як лоўка
Падгайскі картуе
Шарэнгу стральцоў і бліскучай
касою рубае,
Дык радасна клічуць: „Няхай жа
жывуць нам Падгаі!
Ура, ліцьвіны! Ну, гарачы іх бой
і малітва!"
Скалубы ж, пабачыўшы, як
маладзецкі там Брытва,
Хоць ранец ляціць, сваю шаблю
падняўшы пад хмуры,
Ускрыкнулі „Ўра, Мацюкі! Хай
жывуць і Мазуры!"
Падаўшы так духу сабе, на
маскоўцаў ляцелі.
(ст. CXXXIV)

У XI быліцы знаходзім радкі, якія таксама цытуе Пігонь:

І дзіўныя лёсы і гэтае нашай
Кароны
І нашай Літвы! Гэта ж так, як муж
з жонкаю — пара!
Бог луча ўсё, але дзеле чартоўская
мара!

і некалькі вершаў далей:

„Сягодня Літва із Каронай
злучаецца згодна.
То значыцца, згладжана, згоджана
ўсё, ўсенародна!"

Ужо гэтыя тры фрагменты прадмовы Пігоня дастаткова раскрываюць яе ідэйны змест. І гэта не мы сказалі, што „Пігонь, як выдатны тэарэтык і знаўца літаратуры, выказаў шмат асабістай інвенцыі ў раскрыцці падзеяў мінулага часу. Пры гэтым характарызуе яго строгая аб'ектыўнасць ацэнкі бачанага свету" (А. Адамовіч).

Аб'ектыўнасці Пігоня супрацьстаўіць Адамовіч „тэндэнцыйнасць" даследавання А. Абрэмбскай-Яблонскай. Рэдкі выпадак абсурдальнасці ацэнкі.

І апошняя справа — сувязь Тарашкевіча з польскай культурай бясспрэчная. Сведчыць аб гэтым усё яго трагічнае жыццё, шляхі палітычнай дзейнасці, што пацвярджае ён сам, калі ў „апошнім слове" на працэсе „Грамады" скажа аб сваёй прывязанасці да польскай культуры (А. В., с. 164). Гэты факт не стаіць у ніякай супярэчнасці з яго вострымі супрацьурадавымі прамовамі ў сейме, з яго барацьбой за нацыянальныя правы беларускага народа, за беларускую асвету і культуру, за сацыяльна-эканамічнае паляпшэнне жыцця сялян.

Рэдакцыйны калектыў „Пана Тадэуша".
(Ганарар на музей)

НОВЫ КЛУБ СЕЛЯНІНА

У Гарадзісках ужо два месяцы дзейнічае клуб селяніна. Аб такім клубе жыхары вёскі даўно марылі. У гэтых марах ім дапамог былы начальнік гміны інж. Іван Тапалянскі і ГС у Нарве. Крыху аб тым, як і з чаго пабудавалі гэты прыгожы клуб. Дык вось, жыхары Гарадзіскаў атрымалі два будынкі з Скарышэва, якія ім дала гміна, а ўсе патрэбныя матэрыялы забяспечыў ГС у Нарве. Фінансавала таксама гміна.

Людзі прыступілі да працы. Выбралі камітэт пабудовы, які ўзначаліў Мікалай Грыгарук. У чэрвені 1983 года ўсе дружна залілі фундаменты, перавезлі тыя купленыя хаты. Усё рабілі ў пачыне. Ніхто не адмовіўся ад работы.

І цяпер люба паглядзець на такі прыгожы будынак! У ім змяшчаецца і крама, добра забяспечаная рознымі прадуктамі. Клубам гэтым апякуецца ГС у Нарве і, трэба сказаць, добра пра яго дбае.

Кіраўніком клуба з'яўляецца Яўгенія Хіліманюк — гэтая цікавая і энергічная жанчына вядзе таксама гурток вясковых гаспадынь і яна ж солтыс вёскі. Яна ўвогуле — сэрца вёскі. У яе ёсць гаспадарка, дзеці і добры муж Іван, які ва ўсім дапамагае.

Але я адыйшла трохі ад тэмы. У суботу 11 студзеня жыхары вёскі Гарадзіскі наладзілі ўрачыстае адкрыццё клуба. Запрасілі многа гасцей з гміны і ГСу (на жаль, мала прыехала). Запрасілі і калектыў „Тыневічанкі", які прыехаў ахвотна, хоць запрашэнне прыйшло ў поўдзень таго самага дня.

Жыхары вёскі таксама не ўсе прыйшлі на свята свайго клуба, хоць было многа народу. А прыйсці было варта — было вельмі прыгожа і радасна. І відаць, што ўсе гарадзішчане задаволены і шчыра дзякуюць гміне і ГСу за дапамогу ў пабудове клуба.

Канцэртам у Гарадзісках у суботу 11 студзеня „Тыневічанкі" распачалі свой культурны сезон. „Тыневічанкі" дзякуюць арганізатарам за запрашэнне і за багаты пачастунак, якога нават не спадзяваліся.

Н.С.

„Беларуская песня-85". Калектыў з Гданьска — трэцяе месца ў сучаснай песні. Фота М. Гайдука.

СЛАЎНЫ ЮБІЛЕЙ

Жыццё пражыць — не поле перайсці. Ды пражыць яго ў здароўі і ў патрэбе для іншых — справа не простая.

Мікалай Куклік з Паўднёвага Вострава (гміна Крынкі) усё сваё працоўнае жыццё пражыў у роднай вёсцы, а толькі тады, калі пайшоў на заслужаную пенсію, пераехаў жыць у Беласток.

24 студзеня мінула яму 70 год. Адсвяткаваць слаўны юбілей бацькі прыбылі да яго ва ўласную хату тры сыны, чатыры ўнукі і блізкія сваякі. Былі тосты, кветкі і песні, а таксама расказ юбіляра аб сваім жыцці-быцці. Зразумела, Мікалай Куклік са сваёй жонкай Надзяй падрыхтаваліся належна да гэтых угодкаў.

Быў гэта вядомы чалавек у гмінах Крынкі і Шудзялава. Працаваў на гаспадарцы, быў гаёвым у лясніцтве Сасновік, быў крамаром у сваёй вёсцы, старшынёй грамадскай рады ў Гуранах, старшынёй рады надзорчай у ГСе Крынкі, быў таксама сакратаром партыйнай арганізацыі ў сваёй вёсцы.

Мікалай Куклік узнагароджаны шматлікімі ордэнамі і медалямі, у тым ліку і Кавалерскім Крыжам Ордэна Адраджэння Польшчы, а ў мінулым годзе атрымаў Медаль 40-годдзя ПНР.

Мікалай Куклік яшчэ адчувае сябе і выглядае добра. Яму аніяк не дасі 70 год. Дык няхай у шчасці і здароўі жыве 100 год мой былы аднавясковец Мікалай Куклік!

Тэкст і фота
Міхася Хмялеўскага.

ВЕСТКІ З ПРАКУРАТУРЫ

АБ ЗЛАДЗЕЯХ І ЗЛАЧЫНЦАХ

Пад канец студзеня г.г. Ваяводская пракуратура ў Беластоку запрасіла журналістаў на традыцыйную ўжо сустрэчу, каб праінфармаваць нас аб сваіх намаганнях у галіне аховы грамадзян ад зладзеяў і злачынцаў ды ад іншых аматараў лёгкай нажывы за чужы кошт. Я ахвотна скарыстаў з гэтага запрашэння, бо летам мінулага года сам парадачна „атрымаў" ад маладых хуліганаў, якім не хапіла грошай на выпіўку.

Ваяводскі пракурор Марак Лахоўскі найперш з задавальненнем адзначыў, што крымінальная статыстыка за мінулы 1985 год дае аснову да памяркоўнага аптымізму. Ад 1976 г. органы аховы грамадзянскага парадку пастаянна назіралі нарастаючую колькасць усялякіх злачынстваў, асабліва зладзейскіх вылазак па прыватную і дзяржаўную маёмасць. Крадзяжы з узломам у прыватныя кватэры і дзяржаўныя і спулдзельчыя аб'екты станавіліся ўжо амаль надзённай справай.

— У 1985 годзе, — гаварыў ён — мы ўпершыню ўтаймавалі нарастаючую хвалю злачынстваў.

І тут пасыпаліся лікі ды працэнты, якія даказваюць выдатную працу органаў аховы права і грамадзянскага парадку. Узломаў у прыватныя кватэры было менш ў 1985 годзе на 13% у параўнанні з 1984 г., у дзяржаўныя і спулдзельчыя ўстановы (маюцца тут на ўвазе розныя крамы, склады, фабрыкі) — аж на 38% менш, разбойніцкія хуліганскія вылазкі зменшыліся больш чым на 3%, самагоншчыкаў злавілі на 14% менш, а гвалты жанчын здараліся ў 1984 годзе ў два разы часцей, чым у 1985 г.

Слухаў я гэту своеасаблівую статыстыку, а па галаве блукала думка: ці гэтыя лікі выпадкова не сведчаць аб меншай актыўнасці ды працавітасці і ахвярнасці нашай міліцыі? А, можа, зладзеі і разбойнікі настолькі ўхітрыліся ў сваіх злачынных вылазках, што міліцыя не ў сілах іх злавіць? Я ж таксама пасля трох месяцаў пошукаў „маіх" разбойнікаў атрымаў з раённай пракуратуры ў Беластоку афіцыйнае паведамленне, што „...па прычыне невыяўлення віноўнікаў пракуратура вымушана спыніць разгляд справы".

Пракурор і на гэты раз развеяў мае сумненні. Ён аўтарытэтна заявіў, што выкрывальнасць усялякіх злачынстваў у апошні час наглядна ўзрасла. Калі ў 1984 г. міліцыя выявіла толькі 66 прац. усіх віноўнікаў розных злачынстваў, то ў 1985 годзе гэты паказчык павысіўся ў карысць міліцыі амаль да 80 прац. (дакладна — 78,8%). Як бачым, усё яшчэ больш за 20% злачынстваў астаецца невыяўленымі. Значыць, сярод пяці зладзеяў і разбойнікаў адзін ходзіць сабе спакойна на свабодзе і смяецца ў кулак з міліцыі і ўсіх іншых органаў грамадзянскага парадку ды са сваіх ахвяр. Відавочна, мне асабіста якраз і пашчаслівілася сутыкнуцца з гэтым „пятым". Такое маё касавокае шчасце.

Пракурор М. Лахоўскі кажа, што асноўны ўплыў на памяркоўнае ўтаймаванне злачынстваў мелі завостраныя адносіны да віноўнікаў. Гэта вынікае з сеймавай пастановы ад 10 мая мінулага года. Пракуроры часцей прымяняюць дасудовыя арышты віноўнікаў, а суды, апрача турэмнага зняволення, усё часцей накладаюць высокія грашовыя штрафы. Здарылася вось у Беластоку такая гісторыя, што суд засудзіў канфіскацыю цэлага дома-асабняка вартасцю ў некалькі мільёнаў

КРАЯЗНАЎЧЫ СЛОЎНІК

ГРЫБОЎШЧЫНА

Невялічкае паселішча ў гміне Шудзялава (не блытаць са славутай у міжваенны час Грыбоўшчынай у гміне Крынкі). Хоць яна знаходзіцца на тэрыторыі Шудзялаўскай гміны, але найлягчэй трапіць у яе з Крынкаў (едучы праз Юраўляны). Ужо само распалажэнне ля padножжа даволі стромкага пагорка, які высіцца над пакручастай рачулкай Уснаркай, схіляе да здагадак пра багатае яе мінулае. На жаль, яно спачывала ў гэтым жа пагорку, цяпер ужо разараным, раскапаным ды раскоўзаным на працягу соцень год бытавання тут паселішча. Няма сумнення, што ў IX-XII стагоддзях, асабліва ў часы Гарадзенскага княства, тут было людное крывіцкае або дрыгавіцкае паселішча, якое загінула падчас змаганняў у XIII-XIV ст.ст. Вялікага княства Літоўскага супраць нашэсцяў на Гарадзеншчыну спачатку князёў галіцка-валынскіх з ордамі полаўцаў, а потым крыжакоў.

Таму і даводзіцца лічыць пісаным пачаткам Грыбоўшчыны згадкі пра яе ў дакументах з паловы XVI ст. (каля 1560 г.), у якіх гаворыцца пра паселішча Грыбоўскага побач з вёскай Паплавы або Юраўляны. Гэты Грыбоўскі, мабыць, быў баярынам вялікага князя літоўскага, таксама як суседнія з імі баяры Снарскія з вёскі Уснар, Шчасны Андрэевіч, Станіслаў Родзевіч і іншыя. Якая была першапачатковая маёмасць таго першага Грыбоўскага, сёння немагчыма сказаць з упэўненасцю. Толькі па сённяшніх межах вёсачкі Грыбоўшчына можна меркаваць, што сягала яна 5-7 валокаў, г.зн. каля 200 га слабой зямлі. Нашчадкам заснавальніка вёсачкі доўгі час удавалася не раздрабніць гэтай маёмасці. Паводле захаваных паданняў яшчэ ў першай палове XIX стагоддзя тут быў даволі заможны фальварак з дворыкам, на рэчцы Уснарцы працаваў вадзяны млын, ва ўрочышчы Обруб быў бровар, а ў Ільмах, мабыць, нейкая майстэрня альбо невялічкая ткальня, у якой працавалі прыгонныя сяляне.

Шмат што пра тадышнія часы можна вычытаць з мясцовых назваў палеткаў і ўрочышчаў: Азярыска (сенакос), Відзюшча Гара (высокі ўзгорак), Высокіе Загоны (поле), Гарэшнік (поле), Глінянка (месца здабыцця гліны), Дроп'я Гара (узгорак), Зарэчча (поле і сенакос), Ільмы (поле), Казаглод (поле), Кліны (сенакос), Купіна (балоцісты сенакос), Лыса Гара (пагорак), Макарчын Роў (поле), Марге (поле), Масцішча (урочышча на рэчцы Уснарцы), Пастаўнік (паша), Разыэ (поле), Скапцыэ (поле), Сухі Лес (поле), Таўкач (поле), Цэрэмшынка (сенакос).

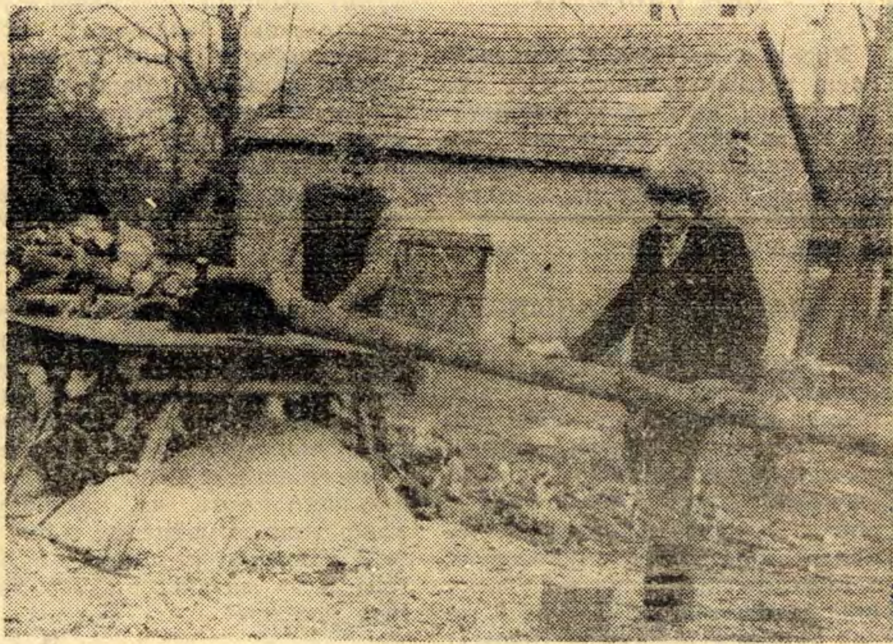
Паданне перадае, што апошнімі ўладальнікамі фальварка былі Зялёнка, а потым Кісель, пра якіх не захавалася ніякіх звестак. Затым Грыбоўшчыну распрадалі, набылі яе па кавалку навакольныя збяднелыя баяры-шляхціцы Зараховічы з Геніюшаў, Снарскі з Уснара, Пелудзь з Адэльска. Іхныя дзеці потым пажаніліся, павыходзілі замуж і сёння маем тут прозвішчы: Бароўскі, Гарчак, Зараховіч, Невель, Панасюк, Рашкоўскі, Шумінскі.

Мяркуючы па гісторыі гэтых бакоў, трэба лічыць, што Грыбоўшчына была канфіскавана царскімі ўладамі за ўдзел у паўстанні 1863 года або прыхільнасць да яго ўладальніка гэтага фальварка. Ён, відаць, загінуў падчас паўстання або пасля ссылкі ўжо больш сюды не вярнуўся. Фальварак трапіў ва ўладанне заслужанага служакі і пагромшчыка паўстання генерала Мураўёва-вешацеля, які потым яго выгодна пазбыўся, а сам выехаў. Няма сумнення, што пакупнікам яго — незаможным баярам-шляхціцам — дапамагла мясцовая паўстанцкая грамадскасць, якая клапацілася пра пазыкі для сваіх людзей.

Хоць новыя ўладальнікі і ганарыліся сваім баярска-шляхецкім паходжаннем, доўгі час стараліся жаніцца таксама на баярках ці шляхцянках і выходзіць замуж таксама за роўных сабе, захоўваць адасобленасць ад звычайных сялян-„мужыкоў“, але ў штодзённым жыцці яны нічым не розніліся ад іх, а многія жылі бядней ды горш, чым „мужыцкая“ бядота. З Грыбоўшчыны ў міжваеннай Польшчы выйшаў толькі адзін-адзіны адукаваны чалавек — настаўнік Юзаф Снарскі. Затое пасля вайны вышэйшыя школы закончылі: Зыгмунт і Юзаф Панасюкі, Тэрэса Панасюк, Крысціна Рашкоўская і некалькі іншых паканчалі сярэднія школы.

Сёння ў Грыбоўшчыне 19 гаспадарак, жыве і працуе на іх 40 чалавек, у тым ліку 17 жанчын;

(Працяг на стар. 6)

Стась Зараховіч (справа) рыхтуе дровы не ручной, а механічнай пілой.

злотых за тое, што яе ўласнік найперш уламаўся ў адзін аб'ект, а затым украў маёмасць на суму ў 380 зл. На працягу мінулага года пракуроры і суды Беластоцкага ваяводства занялі ад злачынцаў на карысць дзяржаўнай казны маёмасць вартасцю ў звыш 50 мільёнаў злотых.

Грашовыя штрафы павялічыліся ў 1985 годзе ў тры разы ў параўнанні з 1984 годам. Няхай ведаюць усе аматары злачыннай нажывы, што іх надалей будуць „біць па кішэні“.

Засуджаныя злачынцы, апрача турэмнага зняволення, абавязаны пакрыць непасрэдныя затраты сваім ахвярам. З такімі патрабаваннямі, як правіла, выступаюць пракуроры ў час судовага разбору справы.

Надалей усялякім злачынствам спадарожнічае п'янства. Але ў гэтай галіне суровасць пакаранняў узрасла непамерна. Здараецца, што за адну-дзве бутэлькі выяўленага самагону суд у паскораным працэсе лупіць па 100 тысяч злотых і больш штрафу ды яшчэ дабаўляе год ці два гады турэмнага зняволення. І права цяпер такое, што суд выбару не мае. За п'янства і самагонку абавязкова трэба віноўніку адсядзець сваё пакаранне.

Таксама паслядоўная барацьба вядзецца з п'янствам на месцы працы. Аж 24 кіраўнікі розных рабочых калектываў мелі справу ў судзе за ўдзел у выпіўцы або толькі за абыякавасць да выпіваючых падуладных. Алкаголь! Да чаго ён даводзіць!

Вось у Беластоку 15 студзеня гэтага года Ежы Славамір Паплаўскі, 18-гадовы працаўнік спулдзельні „Покуй“, пражываючы на вул. Сянкевіча 28, пачаў п'янку са сваім яшчэ маладшым сябрам, а калі не хапіла грошай на гарэлку, тады рашылі яны пайсці ў горад на „паляванне“. На Алеі 1 Мая, ля кафэ „Барць“, значыць у самым цэнтры горада, сустрэлі сваю першую ахвяру. Папрасілі ў чалавека тысячу злотых. Ён (таксама падпіўшы) не даў. Тады збілі яго з ног, зацягнулі за дамы, забралі грошы, наручны гадзіннік, джынсы, куртку і боты. Затым паехалі на вул. Варшаўскую і там напалі на аднаго чалавека, які якраз ачышчаў тратуар ад снегу. На шчасце, зусім выпадкова ў гэтым месцы апынуўся міліцыянер і, такім чынам, абодва злачынцы апынуліся ў руках правасуддзя. Старэйшы — Е. С. Паплаўскі стане перад судом, малодшы — яго сябар, павандруе ў папраўчы дом.

Ян Б. і Яўген Б., абодва з Дзянісак, Бельскай гміны, і абодва юнакі, па 24 гады кожнаму, спыніліся былі над Нарвай у „Заглобе“ на сяброўскі „перакур“, у час якога зусім непрыкметна „ляснула“ тры бутэлькі гарэлкі. Галовы, аднак, мелі настолькі моцныя і ўстойлівыя, што яшчэ заўважылі, як кліент з суседняга століка разлічваўся з афіцыянтам, выцягнуўшы з кішэні поўную жменю „шапэнаў“, „мешкаў“ і „капернікаў“. Выскачылі за ім, дагналі на аўтамабільнай стаянцы і пачалася разбойніцкая мітусня. Забралі ў

(Працяг на стар 6)

ЗАМАХОВЕЦ

Кім толькі ў жыцці я не быў, Божа мой! І Цвэлькам губатым быў, і Бэркам смярдзючым быў, варатылам, бурхлём, сычом, баструком, конскім лобам, бутлем, кердзялам, злодзеем таксама быў. А цяпер яшчэ і замахоўцам на старасць стаўся. Не верыце? Паслухайце.

10 лютага 1986 года было каля дваццаці градусаў марозу. Жонка прыімчалася з працы амаль плачучы, бо вельмі змерзла ў рукі. Убачыла, што я сабе сяджу ля стала і папіваю чай, і заплакала.

— Чаго плачаш, даражэнькая, — запытаў я, — мо цябе нехта пакрыўдзіў?

— Ты мяне пакрыўдзіў, бо сядзіш дома і нават хлеба не купіў на абед, а я ў рукі змерзла, як сука, ды й яшчэ, бегучы дамоў, грукнула аб лёд галавою! А той сядзіць сабе ў хаце і п'е чаёк, як нейкі шэйк!

— Даражэнькая мая, я толькі цяпер снедаю, а ты ўжо на абед прыперла?

— Снедаеш, бо ты ўжо згубіў пачуццё часу і не ведаеш, калі табе хочацца спаць, а калі есці. Я не раз чую, як сярод ночы ходзіш па кухні і халадзільнікам бразгаеш ды чай парыш, аж мне самой хацелася б папіць. Але ж ты не здагадаешся, каб мне падаць, толькі сам умінаеш. А пасля цэлымі днямі спіш, калі я на працы. Ого, я добра вас, чарцей, ведаю. А ад чаго ў цябе жывот, як у котнае авечкі?!

— Слухай ты, стокілаграмовы заморыш, — адгрызаюся я, — гавары, што цябе сёння ўкусіла: нехта на вуліцы пахваліў, ці шэф аблаяў? Ты ж заўсёды такая добрая і мілая жанчына.

— Будзь ты добрай, калі ў хаце нават хлеба няма!

— Ой, вялікая бяда! Зараз выскачу, ды й прынясу, — гавару, абуваючы чаравікі, а жонка адразу павесялела.

Пайшоў я ў суперсам, дзе купіў паўхлеба звычайнага жонцы і палову буханкі „грахама“ — сабе. Варочаюся назад і сустракаю свайго суседа, Янку, якога таксама жонка паслала за хлебам. Мы на гэтым марозе пастаялі ўсяго толькі з гадзінку, ну, мо крышку больш, але не многа, бо нат добра не змерзлі. Праўда, што мы былі апрануты ў кажухі, шапкі-вушанкі і ў цёплыя чаравікі, але ўсё роўна...

Прыбег я дамоў, а мая з крыкам: „Што, мо скажаш, што за хлебам у Орлю ездзіў?!“

— Чарга ў магазіне, хоць ты зракайся... Каб не тое, што табе хачу дагадзіць, дальбог не стаяў бы.

— Цяпер чарга ў магазіне? Ты мо з якою бабаю стаяў, ды й пляткаваў, а не ў чарзе за хлебам. Я ўжо, слава Богу, даўно цябе пазнала.

Я моўчкі павымаў з сумкі, але бачу нейкае дзіва: бры хлеб цёплы, а ён цвёрды бы камень, але ані слова, што ён змерз на косць. Каб услужыць жонцы, я ўзяў і „адмучыў“ лусту ад буханкі, але тоненькай мне не ўдалося — адрэзаў

(Працяг на стар. 7)

Дарагое Сэрцайка!

Прабач, што да цябе звяртаюся я, старая жанчына. Усё ж гэта твая рубрыка для маладых, у іх ёсць сардэчныя праблемы, радасці і клопаты.

У мяне ёсць дачка, якой ужо споўнілася 25 год. Скончыла вышэйшую школу, працуе. І пакахала яна хлопца (таксама з вышэйшай адукацыяй, працуючага) цэлым сэрцам, першым сапраўдным каханнем. Так, так — першым, бо неяк усё так складвалася, што не мела занадта часу на хлопцаў і на гулянку. Вельмі добра вучылася, а гэта паглынала ў яе мноства часу. Часамі былі нейкія хлопцы, але ў асноўным былі гэта проста сябры, калегі. А вось два гады таму назад яна пакахала ўпершыню і ўсур'ёз. Ды і хлопец быў у адносінах да яе неабыякавы: наведваў яе амаль штодзень, усюды хадзілі і ездзілі разам.

Але ў апошні час я заўважыла, што нешта пачало між імі псавацца. Дачка стала нейкая неспакойная, нервовая, непрыемная нават у адносінах да нас, сваіх бацькоў. Калісь даверылася мне, што ў кампаніі на забавах яе хлопец стаў паводзіць сябе зусім па-іншаму: больш увагі звяртае на другіх дзяўчат, чым на яе. І ёй вельмі балюча глядзець на гэта, а асабліва крыўдна тады, калі яго сябры „з ласкі" запрашаюць яе танцаваць. Яна бачыць тады, як нешта няўлоўнае ўцякае ад яе... Бо яна ж хацела б быць з ім разам увесь час, не расставацца ніколі.

І тады падумала я сабе, ці не варта было б пагаварыць мне самой з даччыным хлопцам. Няхай у канцы канцоў выкажацца ў гэтай справе: альбо ўлева, альбо ўправа. Хопіць ужо мучыць дзяўчыну! Альбо шлюб, альбо... да пабачэння. А як ты, Сэрцайка, думаеш, ці паможа гэта маёй дачушцы, ці хаця не пашкодзіць?

Маці

Бедная маці! Ці ж ты ўжо забылася, што хлопцы вельмі не любяць, калі патэнцыяльныя цешчы цягнуць іх сілком да шлюбу?! Разумею твой жаль і непакой за дачку, але няўжо ты думаеш, што зможаш вырашыць даччын лёс адной размовай?... Хаця... сапраўды, вырашыць зможаш, ды не ў той бок, у які хацела б. У кожнага хлопца ёсць свае меркаванні наконт шлюбу і канкрэтнай дзяўчыны. І толькі твая дачка ведае, як сапраўды выглядаюць справы, і толькі яна зможа зрабіць нешта сэнсоўнае ў імя ратавання свайго кахання. Але, зрэшты, навошта ёй такі муж, калі яна перастала яго цікавіць?.. Перахадзілі яны, відаць, сваё каханне, а мо кахаліся, ды не ў адну пару. Трэба было куць жалеза, пакуль было гарачае.

У кожным разе нават не думай гаварыць з хлопцам. Лепш пагавары з дачкою: можа яна знойдзе ў сабе сілы, каб парваць з хлопцам.

Сэрцайка

ДЗВЕ СЯБРОЎКІ

Удзел у мастацкай самадзейнасці паглынае шмат часу на рэпетыцыі, на пошукі рэпертуару, на выезды з канцэртамі. Харавы калектыў з Дашоў (гміна Кляшчэлі) мае ўжо на сваім рахунку значныя дасягненні ў папулярызацыі беларускай песні, а Валянціна Міцэвіч з'яўляецца душою харыстаў. На фота яна з правага боку. З левага боку яе сяброўка, таксама спявачка Марыя Рошчанка.

Фота Міхася Хмялеўскага

(Працяг са стар. 5)

АБ ЗЛАДЗЕЯХ І ЗЛАЧЫНЦАХ

яго 4 тысячы злотых і гадзіннік. Здалося ім, што гэтага замала, што іх кліент схаваў недзе грошы, дык надалей яго білі і шнырылі па кішэнях. Тады паявіліся нейкія людзі, і разбойнікі іх перапалохаліся. 19 верасня мінулага года міліцыя іх злавіла, а 15 студзеня г.г. суд у Бельску прыгаварыў: Яна Б. — на 6 гадоў турмы і 75 тысяч злотых штрафу ды 26 тысяч зл. судовых коштаў, а Яўгена Б. — на пяць гадоў турмы, 50 тысяч злотых штрафу і 18 тысяч злотых судовых коштаў. Ды яшчэ дадаткова на: (абодвум салідарна) 20 тысяч злотых у карысць пакрыўджанага і 20 тысяч злотых — на грамадска карысныя мэты, а акрамя гэтага на частковую канфіскацыю маёмасці: у Яна Б. — 8 цэнтнераў пшаніцы, а ў Яўгена Б. — матацыкл „ЦЗ". Вось дык загулялі!

В. Р.

(Працяг са стар. 2)

НА МЯЖЫ

І яшчэ адно. І.К. стараецца пашкодзіць беларускаму літаратурнаму аб'яднанню „Белавежа", стараючыся перацягнуць яго членаў на ўкраінскі грунт. Калі схоча, можам яму прадставіць канкрэтныя факты. А гэта ж дзейнасць не добрая, а такая, якая можа давесці да непатрэбных канфліктаў і непаразуменняў між БГКТ і УГКТ. Аднак аб гэтым пагаворым пазней.

Канчаючы, хацелася б мне толькі сказаць, што калі нешта такое здараецца, дык спачуваць трэба не тым, ад каго такі чалавек, як І.К., адыходзіць, а спачуваць тым, да каго ён далучаецца.

Алесь Барскі

(Працяг са стар. 5)

ГРЫБОЎШЧЫНА

па ўзросту насельнікі падзяляюцца: да 18 год — 10 чалавек, ад 18 да 44 г.г. — 13; ад 45 да 65 г.г. — 13; звыш 65 г. — 4 чалавекі. У Грыбоўшчыне — 175 га, у тым ліку — 159 га ўжыткаў і 13 га лесу, ворыва — 123 га, сенакосаў — 21 га, пашы — 15 га. Грыбаўшчане ў 1985 г. сеялі: пшаніцы — 15 га, жыта — 33 га, аўсу — 30 га, ячменю — 5 га, грэчкі — 7 га, мяшанак — 6 га, садзілі 11 га бульбы; гадавалі: коней — 10; быдла — 98, у тым ліку 39 дойных кароў; свіней — 60, у тым ліку свінаматак — 11; авечак — 94 штукі.

Самы заможны гаспадар з высокай сельскагаспадарчай прадукцыйнасцю тут Рамуальд Панасюк. Гаспадарыць ён на 50 га, мае 2 трактары, камбайн і камплект іншых машын, а таксама паўгрузавы аўтамабіль „Тарпан". У 1985 г. Р. Панасюк прадаў дзяржаве сельскагаспадарчай прадукцыі на суму 1 мільён 504 тысячы злотых.

Вось якая наша беларуская шляхта ў сённяшнім дні. Падкрэсліваю слова „беларуская", бо пануе тут беларуская мова і беларускія традыцыі і людзі панашаму ветлівыя і гасцінныя.

М. Гайдук

Фота аўтара

УЦЁКІ

Беласток. Вакзальны буфет. Насупраць мяне вялікі, румяны, у шэрым ваўняным світэры, мускулісты, малады.

— Дзяўчо, не спрачайся! Калі чалавек — мужчына, то хоць ты стваль грызі, выстаіць. І я быў дрывасекам!

Я дзяўбу сваю жылаватую катлетку, што плавае ў маёй талерцы ў шэрабурай падліўцы і мляўкай таўканіцы.

— Ааа, дрывасекам. Хоць ты грызі ствалы?

— Але!

— Здаецца мне, начыталіся вы Стахураў усялякіх. А цяпер — у мяшочак хлеба буханку, цёплы світэр, жонку на ключ, а сам — айда ў лес?

Хлопец страпянуўся, адсунуў талерку і кінуў відэлец на залітыя стол.

— Сама ты начытаная. Не пераношу інтэлігенцікаў, золатца. Ты паглядзі, казанька, як я ем! — і пачаў неахайна чвякаць.

„Горача яму ў гэтым світэры" — падумала я.

— І ў валёнках усюды хаджу. Я табе і да міністра ў валёнках запру. І з сякерай сяду перад ім. А ўсялякіх інтэлігенцікаў то я... ведаеш што?! У бюры сядзяць, дзіркі прапердваюць у крэслах... Недавучкі, недапанкі. Чысцюлечкі, паненачкі — настаўнічкі, або на лічыльнічках толькі пальчыкам, пальчыкам, пазурык чырвоненькі, каўка. А я — у валёнках!

— Ну, а дзе ж вашы валёнкі?

Да нас падыйшла дзяўчына, прысела. Прамыя рыжыя валасы, роўна падрэзаныя на карку, жоўтыя вейкі, тонкія нітачкі броваў. Усміхнулася рэдкімі белымі зубамі.

— Алік, збірайся!

— А rivedercі, дзяўчо! — Алік закінуў свой ранец на плечы.

„Ну, а дзе ж яго валёнкі, гэтага дрывасека?" — задумалася я, седзячы над сваёй катлеткай.

*

Я збіралася ў далёкае падарожжа. Развітацца заходзіла, пасядзець да сваіх сяброў.

Андрэй мітусіўся ў кухні, ставіў чайнік, крыва рэзаў хлеб на бутэрброды — чым хата багата, тым і рада!

— А дзяўчаткі можна сабе ўзяці ў „Кругу" або з АЦК. Там найбольш свежанькіх, рашапэты таўкуцца ў „Крышталі" ці „Пад семафорам". Цяпер я рваў паненку з „Фастаў": свежаніна, з-пад Гайнаўкі, толькі што ліцэй скончыла. Не ўдалося зачапіцца ў гміне, у Варшаву ва універсітэт „пункты" не дапамаглі... Элеганцыя-Францыя, які тавар! Цяпер то табе не вёха, што адзене крэмплін ці „шведы". Цяпер то, коцік — не распазнаеш, шык! І волас, і порткі, і цела. Без ніякіх бюстгальтэраў, яна яшчэ ў такім узросце, што ўсё плеўкі ўсё яшчэ добра трымаюць, цыцка скача, як на пружыне. Ну, і воля. Торбу мяса і

БЕЛАВЕЖА ПАД СНЕГАМ

Розныя бываюць зімы ў Белавежы. І вельмі марозныя (хаця б у мінулым годзе), і амаль бясснежныя. Зіма ў гэтым годзе капрызная. Белавежцы наракалі на частыя і вялікія хістанні тэмпературы паветра, на адлігі, на вецер, на снег, а пасля — на мароз.

У другой палове студзеня г.г. на працягу некалькіх дзён мястэчка было амаль цалкам адрэзана ад свету. Ішоў увесь час мокры снег. Зрабілася галалёдзіца. Ад вялікага цяжару ламаліся галіны дрэў. Прыгіналіся да зямлі ляшчыны, маладыя ліпы, грабы. Шаша, якая злучае Гайнаўку з Белавежай, стала непраязной. Падаючыя дрэвы сур'ёзна пашкодзілі энергетычную лінію. Неўзабаве замоўклі тэлефоны. Функцыяніравала адна чыгунка (а гэтак жа часта на яе наракаем!), якой давозілі з Гайнаўкі спажывецкія прадукты. Дзякуючы вялікім намаганням мясцовых атрадаў цывільнай абароны, працаўнікоў пушчанскіх надлясніцтваў, войска, моладзі з Лясного тэхнікума, а таксама энергетычнай і дарожнай службаў, праз некалькі дзён была ачышчана шаша і галоўныя дарогі, якія злучаюць навакольныя вёскі з Белавежай. Паплыло ў мястэчка святло, адазваліся тэлефоны. На жаль, тысячы паламаных дрэў будуць яшчэ доўга чакаць, пакуль вывезуць іх з лесу. Зімой да іх не дабрацца. Непраходнымі сталі лясныя турысцкія шляхі, устрыманы быў рух на тэрыторыі Белавежскага нацыянальнага парку.

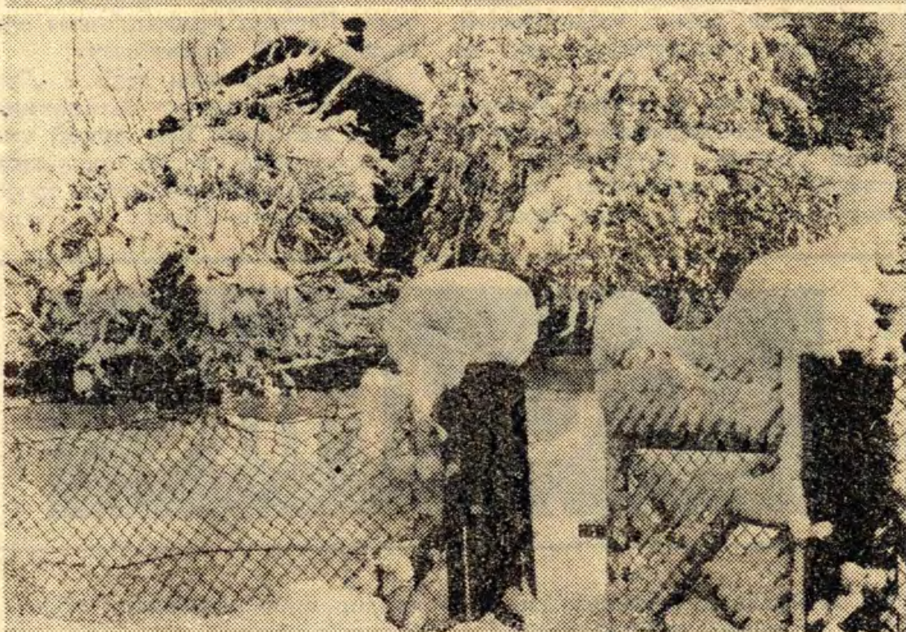
Сёлетняя зіма надакучыла не толькі людзям, але таксама (а мо і перш за ўсё) лясным звярам. Усе: і людзі (асабліва леснікі), і звяры — з нецярплівасцю чакаюць вясны.

Белавежскую зіму '86 увекавечыў на здымку Артур Дамашэвіч. Паглядзіце!

П. Байко

БІБЛІЯГРАФІЧНЫ КУТОЧАК

Kompleksowa ochrona ziemniaków w województwie białostockim. Wnioski i referaty programowe z konferencji naukowo-technicznej w Mońkach, 6—7.X.1984 r. WOPR. Białystok 1984 (wyd. w 1985 r.), ss. 40.

Teresa Jasińska-Socha, Jadwiga Głuszkowska — Skrypt do zajęć praktycznych z języka białoruskiego (wybór zagadnień morfologiczno-składniowych). Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1985, ss. 191, cena 71 zł.

Теотын Ротт-Жебровский — Кирилловская часть Реймского Евангелия. Лингвистическое исследование Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 1985, ss. 232, cena 190 zł.

Hanna Więckowska — Osadnictwo późnopaleolityczne i mezolityczne nad dolną Narwią. Instytut Historii Kultury Materialnej PAN. Ossolineum, Wrocław 1985, ss. 171, IV, cena 350 zł (Seria: Polskie Badania Archeologiczne, t. 24).

Celestyn Wrębiak — Strój podlaski. Muzeum Okręgowe, Biała Podlaska 1985, ss. 16.

W. A. Bołotnikowa i in. — Kuchnia białoruska. Wydanie 2. Państwowe Wydawnictwo Rolne i Leśne, Warszawa 1985, ss. 128, cena 160 zł.

Bilet do stacji Pierwsza Miłość i inne wiersze. Wybór: Stanisław Ulicki. „Nasza Księgarnia". Warszawa 1985, ss. 112, cena 200 zł. (Antologia poezji radzieckiej, w tym także białoruskiej).

П. Байко

(Працяг са стар. 5)

З МАЁЙ ЗВАНІЦЫ

вясковую скібку, быццам бы не шкадуючы. Жонка скончыла падаграваць звараны мною суп і, наліўшы ў талерку, хацела есці. Толькі ўзяла на зубы прынесены хлеб, адразу енкнула ды схапілася рукою за рот.

— Што з табою, мілая, мо язык прыкусіла? Не хапай так!

— Ужо ж, той замаховец прыслужыўся, што я зубы паламала!

Я сапраўды спужаўся, што мо паламала, але высветлілася, калі ўжо падабрэла жонка, што толькі адзін выламала, затое пярэдні. Нават крыўдна мне стала, што з-за аднаго жончынага зуба я стаў замахоўцам у яе вачах, замест падзякаваць мне, што цяпер будзе жалезны, значыць — вечны.

Васіль Петручук

яек прывалачэ што нядзельку, закуска заўсёды. І наясіся, і намацаеш. Няхай знаюць пана...

— Андрэй! Што з табою? Ты што плянтаголіш? Беляны напіўся?

— Ты мая сяброўка, так? Скажы праўду!

— Заўсёды стараюся цябе зразумець. З гэтым усё цяжэй. Ну, што?

— Анка.

— Тааак? То яна яшчэ для цябе існуе на гэтым свеце? Даўно ты яе бачыў.

— Яна не хоча!

— Чаго? Здаецца, ты не хацеў. Уй, што за прыклад захаванай пары для мяшчан. Беласток стары і малады млеў з зайздрасці. І раптам наш Андрэйка на дыбы стаў. Адбіла табе, га? Такой дзіўчыны, ты ведаеш, дурню...

— Ведаю. Так добра як і тое, што жаніцца не буду.

— Калі ласка. Вялікае шчасце, думаў бы хто.

— Думала, што мяне зацягне пад прастол.

— Вялікі ты цуд, стрэкачу ты, каб цябе цягнуць куды.

— Відна ёсць ува мне што такое, чаго ты не заўважыла! Ну, чорт вазьмі, яна не хоча!

— Чаго?

— Я грошы ёй даваў. Кажу — бяры. Усё табе дам, кажу. А яна — не. Ну, кажу, то ідзі ты да чорта. Не думай, што я буду сабе жыццё завязваць, пятлю шыкаваць. Ды і чорт яе ведае, з кім дарабілася, цягло такое...

— Заткніся ты! І ты яшчэ...

— Крычу ёй: што ты мне нарабіла! Тата мой кажа: ну, што ж. Відна, Бог так хацеў, каб мы разам былі, калі яе на кватэру прынялі. Бог! Сама захацела. Праўду мама выясніла: захацелася гаўняку з вёскі запанаваць, віла ў Беластоку замарылася, на гатовенькае адразу...

— Андрэй! Такога хамства я ніколі не чула. Не спадзявалася. Хто марочыў дзяўчыне галаву, інжынерык ты, вялікія словы хто гаварыў?

— То і не марочу. Хопіць. Кажу: залатая, добра нам было разам, даў я табе шчасце, ты мне таксама. Яшчэ час, падумай. Грошай табе не шкадую. Пасля будзе нельга, яшчэ захварэеш. Ясна ўсё стаўлю, а яна — не дыне! Прымусіць мяне хоча. О-о-о, гэта ёй не ўдасца! Няхай і не думае. Ты скажы ёй так. Ага, калі ты выбіраешся на Звежынецкую? Вазьмі мяне з сабою, разгледзім новае мяса.

*

Маляванне вока Алькі — свяшчэннадзейнае накладванне колераў, жэстаў, погляду ўглыб люстэрка. Вока рабіла ўражанне. Алька ўжо пасля 200 грамаў размякала, як голас рабіўся паўзучы. Спачатку была „душою кампаніі", а пасля трэ было яе цягаць па розных паверхах. Альку ведалі хлопцы як рафінаваную інтэлектуалістку, якая ў ложку любіла гутарыць аб Кафцы і Джойсе, глытаючы дым „Карменаў".

*

У лістападзе ўдалося мне на некалькі дзён вырвацца з Масквы ў Беласток.

Халадэча. Я халоднымі рукамі лавіла кашалёк у сваёй распухлай торбе, калі хтосьці мяне схапіў за локаць.

— Добры вам дзень! — каля мяне стаяў Алік, румяны ад марозіку, у сіняй куртцы.

— А дзе ж вашы валёнкі? — зацікавілася я. Мне было радасна глядзець на яго вясёлыя шчокі і рыжыя вейкі.

— У лесе забыўся. Мядзвездзям пакінуў на зіму. Вядома, холадна касалапым у пяткі.

— Так, зіма ідзе. Хоць ты ствалы грызі.

— Гаворыць, вельмі цяжкая зіма. Пакідаю лес. Да людзей іду, пагрэцца.

(Працяг на стар. 8)

(Працяг са стар. 7)

УЦЁКІ

Мы весела, бадзёра пайшлі па вуліцы Ліпнёвага Маніфесту.

— Алік я, вы ведаеце.

— Алік вы, ведаю.

Калі мы праходзілі пад Ратушай, са скверыка памахаў нам Эдзік Пайда.

— Эдзік, жадаю табе шчасця!

Алік на вуліцы Складоўскай уручыў мне букет горкага лісця.

— Алік, вы заўсёды будзьце дрывасекам.

— І вы будзьце дрывасекам, не забудзьце.

І мы пайшлі, усміхаючыся, кожны ў свой бок.

*

Бадзяюся па маскоўскіх бульварах. Страсной. Цвярской. Залатое лісце каля Літінстытута. Перадаю прывет дрэвам Цвярского ад Юркі Валкавыцкага. А дрэвам на Калінінскім — ад Марыя Бетанкурта з сонечнай Кубы. Высоцкаму — ад Валодзі Ярмоліка...

Эмануэль, Папуа-Новая Гвінея: „Іх — 170 тысяч. Ты ведаеш, як яны жывуць? Я хачу ім памагчы. Яны мяне выбралі, выслалі вучыцца. Я ім вінаваты, многа вінаваты. Я буду юрыстам, буду іх бараніць. Міра, паглядзі на гэтыя здымкі, на гэтыя хаты... Міра, я забываю родную мову. Усё па-англійску. Па-англійску я магу выразіць усё, усе пачуцці. А сваю мову — забываю. Я — той, якому нельга забыць. Як добра, што мы сустрэліся. Радасна мне, што мы жывем, што існуем, што ў мяне такія сябры, як ты...“

Зіма. Масква. Снег іскрысты, скрыпіць, здаецца, нажом па сэрцы пацягае. У кніжцы сухі лісточак: „Лістапад 85 года, Беласток“.

— Гэта лісток з твайго дрэва? — нюхае яго Эмануэль.

— З майго. Дрывасек мне яго падарыў.

Вочы Эмануэля асцярожныя. Шакаладкі. Праменьчыкі ў іх, як жылкі на лісточку...

— Далёка, далёка, мы акунуліся ў белую мяцеліцу, — спявае Эмануэль па-англійску.

Дуюць паўднёва-заходнія ветры над кінатэатрам „Віцязь“, караблём Міклухі-Маклая. Кошка Муська, што жыве ў „Віцязі“, глядзіць фільм „Клеапатра“, седзячы на сцэне. Пад сцэнай спяць яе кацяняткі...

Новы год.

— Ведаеш, у Нью-Йорку ў Новы год табе ніхто на вуліцу не выйдзе. А тут усе выпаўзлі — хто на санках, хто пехатой...

— С Новым годом! — крычыць хтось з другога боку вуліцы, махае рукамі ў велізарных рукавіцах.

Над Масквой выбухаюць, узнімаюцца ружовыя і жоўтыя феерверкі, вялікія кветкі агню.

Пранізлівы холад. Снег іскрыцца, скрыпіць, звініць, з цвёрдым настам зверху.

— Я хачу назаўсёды схаваць у сэрцы гэты снег, які сыплецца на твае вейкі.

Міра Лукша

Сучасны польскі даследчык беларускага фальклору Францішак Сяліцкі ў цікавым артыкуле, прысвечаным народнай творчасці сваёй роднай вёскі Мікуліна з Віленшчыны, прыводзіць тэкст перадвясельнай песні:

На вуліцы дождж‌ык ідзець,
хмарыцца,
Пайшоў (Ігнасік) да суседачкі
кланяцца:
Суседачка, будзь за родную
матульку
Пажыч мне на гэты дзень
кашульку.

Здаецца нам, што заўвага аб пазычанай кашульцы ў тэксце невыпадковая. Падцвярджае яна шырока распаўсюджаны звычай пазычання вопраткі як маладым, так і маладой.

Прыведзены тэкст сімптомны таксама і па іншай прычыне. Многія найстарэйшыя жыхары Беласточчыны сцвярджаюць, што калісьці маладому і маладой шылі шлюбныя кашулі з кавалка палатна, якім абдорвала нованароджанае дзіця хросная маці. Палатно такое называлі хрышчонкай, у яго абвівалі дзіця перад хрышчэннем, а пасля перахоўвалі аж да шлюбу.

Хлопец, які выступае ў тэксце песні, прыведзенай Сяліцкім, (калі песню патрактуем даслоўна), праўдападобна, не мае матулькі, гэта значыць хроснай маці, і таму просіць суседку, каб выступіла на вяселлі як матулька і абдаравала яго кашуляй. Зразумела, што нашы разважанні маюць тут толькі спекулятыўны характар, бо вядома, што не кожны змест песні можа быць трактаваны даслоўна.

ПАСАД

Адным з найбольш архаічных абрадаў быў абрад, званы пасадам. Выступаў ён калісьці перад выездам маладых на шлюб і абавязваў як маладую, так і маладога. Ужо ў пачатку XX ст. пасад пачаў хутка занікаць на тэрыторыі ўсёй Беларусі, у тым ліку таксама і на Беласточчыне.

Варта адзначыць, што ў мінулым абрад пасаду мог быць вельмі клапатлівы як для маладой, так і для маладога. Справа ў тым, што калісьці маглі ў ім прымаць удзел толькі тыя маладыя, якія захоўвалі нявіннасць. Лічылася б вялікім грэхам, калі б асоба, якая страціла раней нявіннасць, прымала ўдзел у пасадзе. Наколькі драматычны абарот магла мець гэта справа, сведчыць выказванне выдатнага беларускага фальклярыста М. Доўнар-Запольскага, які наступным чынам прадстаўляе здарэнне, звязанае з пасадам:

„Чтобы наглядно представить весь процесс отказа сесть на посад, я решаюсь в выдержках привести один из имеющихся у меня рассказов подобных случаев. Рассказ принадлежит очевидцу Ф. В. Ермаковичу.

Обойдя трижды стол с „братом“, жених молча остановился перед иконами. Ему рукой указали на дежу, но он продолжал еще стоять. Водворилось гробовое молчание. Потом он сделал движение рукой, как будто хотел молиться, но рука его погнулась и снова остановилась. Кровь хлынула к лицу его, а потом он побледнел, как полотно. Затем он машинально опустил руку в карман, вынул оттуда носовой платок, разослал перад собой на полу и, опустившись на колени, приник устами к земле. Вдруг раздался стук разбитой посуды, я отвёл глаза от жениха на отца его, стоявшего над разбитой чашкой, лицо его было бело, он весь трясся, как в лихорадке, но не двигался с места и стоял над разбитой чашкой, устремив свирепый взор на сына, уже в третий раз повергшегося на землю. Жена его, мать жениха, смотрела на сына умоляющими глазами. Не вставая с земли и не глядя никуда, жених повернулся в сторону отца и приник к его ногам, обливаясь слезами и издавая глухие звуки от сдерживаемых рыданий. Отец выскочил как ужаленный и ногами стал бить сына. Все молчали, наконец сват вступился за жениха: он при помоши не слишком вежливых толчков в грудь хозяина упросил его давать наставление сыну. Тяжело дыша, отец жениха прислонился к скамейке и зарыдал как ребёнок, закрывшись руками. Сын так и не перестал плакать, обнимая и целуя ноги отца. При виде этого многие стали просить отца простить сына и благословить его. „Не, — сказал он, — хоць я благаслаўлю, але Бог яго не благаславіць, калі ён гэтак зрабіў мне, гэткае тваё будзе жыцця, сынік, калі ты не баяўся Бога і не хацеў слухаць бацькоў“. Насилу упросили отца благословить сына, а последнего оторвали от ног и подняли. — Заметим, что в этой местности крестьяне твердо убеждены, что парню, потерявшему целомудрие до женитьбы, будет неудача в жизни. У него будут умирать дети и падать скот. Рассказ очевидца производит тяжелое впечатление. Но такова сила традиций, сложившихся под влиянием верований, юридических обычаев, всех бытовых условий жизни народа, который еще остался верен своей заветной старине обычаев и религии предков“.

Інфарматары з Беласточчыны не прыводзяць такіх крайніх прыкладаў. З гэтага трэба зрабіць вывад, што ў пачатку XX стагоддзя нявіннасць маладой, а тым болей маладога, перастала быць варункам удзелу ў абрадзе пасаду.

А. Баршчэўскі

СОННІК

10

Ачараваць каго-небудзь — паводзіш сябе задзірліва; абураюча; ты ачараваны — грашовая страта.

Ачысціцца з грахоў — знявага.

Ашалець — будуць зайздросціць тваему шчасцю.

Ашуканец — злавіць кагосьці за руку на нейкім учынку.

Аэрастат (балён) **бачыць** — цябе чакаюць новыя абавязкі; уверсе — канкрэтная работа; падае — няздзейсненыя спадзяванні.

Б

Бабка (здобнае печыва) — абгавор суседкамі.

Бабровае футра — старанлівасць і дбайнасць давядуць цябе да таго, да чаго ты імкнешся.

Бабулька — спадчына; бачыць не партрэт — радасць у сям'і.

Бавоўна — дабрабыт.

Багаж забіраць — адыдзеш з дагэтуляшняга месца працы ці пражывання.

Багацце — патаемнае праследаванне.

Багна — абгавор родзічамі і сваякамі; благая будучыня; брысці па багне — небяспека.

Базар — намагайся пашыраць свае веды.

Бакал — будзь памяркоўным; піць з яго — надыдуць добрыя часы; срэбны — важнае здарэнне; разбіць — смерць прыяцеля.

Балерына — патраціш непатрэбна шмат грошай.

Балет бачыць — ашуканства.

Балея, ражка — прыбытак у хаце; поўная — зробіш ашчаднасці.

Балота — працяглая хвароба; упасці ў балота — страта.

Балкон — здзейсненыя надзеі; упасці з яго — няздзейсненыя надзеі.

Баль — радасць, будзеш сведкам вяселля; ісці на баль — шматабяцаючая будучыня.

Беларуская кухня

КРУПНІК

Гэта страва, якая ўтрымлівае 40 працэнтаў булёну ці вады. Звычайна крупнік гатуюць з проса, але можна скарыстаць і іншыя крупы (напрыклад, ячную).

Проса перабраць, старанна прамыць у цёплай вадзе, затым усыпаць у каструлю з падсоленай вадой, якая кіпіць. Перыядычна памешваючы, проса давесці амаль да гатоўнасці, пакласці нарэзаную кубікамі бульбу. Свіное сала нарэзаць дробнымі кубікамі і абсмажыць з рубленай рэпчатай цыбуляй. За 10 мінут да гатоўнасці крупніка пакласці сала з цыбуляй, лаўровы ліст, перац, пятрушку.

Гатовы крупнік пасыпаць дробна нарэзанай зелянінай.

4 бульбіны, 1 шклянка проса, 80 грамаў сала, 3 цыбуліны, 1 корань пятрушкі, лаўровы ліст, зеляніна, соль.

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

УСІМ НАСТАЎНІЦАМ, МАМАМ, ЦЁЦЯМ, БАБУЛЯМ І НАОГУЛ УСІМ ЖАНЧЫНАМ УСЯГО НАЙЛЕПШАГА Ў ДЗЕНЬ IX СВЯТА жадае „ЗОРКА“ і яе малыя чытачы.

На здымку: Настаўніца са школы ў Дашах Валянціна Дуда, якая штогод рыхтуе сваіх выхаванкаў на конкурс беларускай песні, са сваім сынком Міколкам.

Зінаіда Грыева

ТАБЛІЧКА МНОЖАННЯ

Калі ў сшытку пяцёрка, ногі самі нясуць цябе дадому. Тады і сумка лёгкая, і тры паверхі — быццам тры ступенькі. А калі двойка або, яшчэ горш, адзінка, тады і сумка, як бетонная, і трэці паверх пад самым небам здаецца. Лезеш да сваіх дзвярэй, быццам сонная чарапаха.

Так і Сярожка. Павольна падышоў да дзвярэй, пастукаў. Адчыніла бабуля. Сярожка з палёгкай уздыхнуў: „Значыць, мамы яшчэ няма“.

— Ну, школьнік, чым сёння пацешыш? — спытала бабуля.

Сярожка ўсміхнуўся, хацеў адказаць, што ўсё добра, але бабулю не падманеш. Глянула сурова на ўнука, быццам усё ўжо ведала:

— Няўжо двойку прынёс?

— Адзінку, — сумна прамовіў Сярожка. — І ўсё таблічка множання вінаватая. Яна страшна цяжкая і незразумелая. Але я яе вывучу, вось пабачыш, бабулька, вывучу, — паспешліва завяраў Сярожка, ведаючы, што бабулі можна наабяцаць, і яна паверыць. Іншая справа — бацькі...

Пачуўшы Сярожкаў голас, у пакой з голасным брэхам уляцеў яго любімец, сабака Бублік.

— Бублічак, вітай! — адразу павесялеў Сярожка. — Як ты тут без мяне?

Сярожка сеў на канапу, а Бублік прымасціўся ў яго на каленях. Візжыць, лашчыцца, стараецца лізнуць у твар.

— Эх, Бублік, табе добра, — адварочваецца Сярожка ад сабакі. — У школу хадзіць не мусіш, ніхто цябе не прымушае вучыць таблічку множання і не ставіць ацэнкі...

Адной рукой Сярожка прыціскаў да сябе Бубліка, другой узяў сваю сумку, выцягнуў сшытак і раскрыў на той старонцы, дзе стаяла адзінка.

— Глядзі, Бублік, во якая! Чырвоная, здаравенная!

Бублік схапіў зубамі за бераг сшытка і зарычаў. У адзнаках ён не разбіраўся, але адчуваў, што хлопчык нечым не задаволены. Каб развесяліць Сярожку, ён скочыў на яго, паваліў на тапчан, потым падбег да сумкі і пачаў цягаць яе па падлозе.

А пазней была размова з бацькамі. Мама сказала, што сёння Сярожка на вуліцу не пойдзе — ён пакараны. Няхай сябры гуляюць у мяч без яго, бо ён будзе вучыць таблічку множання. Тата дадаў, што прадасць білеты, і ў цырк яны не пойдуць. Такога ад таты Сярожка не спадзяваўся...

Мама задумалася, а потым злосна сказала:

— Сядай за стол, вучы таблічку множання і запамятай: ўсё залежыць ад цябе.

Вядома, Сярожка таблічку вывучыў. Чаго не зробіш, каб пайсці ў цырк!

... Цырк Сярожку спадабаўся. Асабліва дрэсіраваныя сабакі. Яны танцавалі, вазілі адзін другога ў маленькім возіку. А потым... потым на арэну важна выйшаў звычайны сабачка, і дрэсіроўшчык сказаў, што завуць яго Лялька і ён ведае таблічку множання на „пяцёрку“. Дзеці засмяяліся, а дрэсіроўшчык пагладзіў сабачку па спінцы і папрасіў, каб Лялька не здавалася, а лепш каб адказала ім, колькі будзе, напрыклад, тры разы тры.

Лялька брахала, а Сярожка ўважліва глядзеў і незаўважна ад бабулі лічыў, загінаючы пальцы: „Адзін... два... тры... чатыры... пяць... шэсць!..“

Лялька замоўкла. У зале ўзняўся шум і смех, дзеці запляскалі ў далоні. Сярожка таксама біў брава.

Так, думаў ён, не такая ўжо цяжкая і незразумелая гэтая таблічка множання. Зусім няцяжкая!

Дзяўчаткі (і хлопцы) са школы ў Гародчыне вельмі ўважлівыя на ўроках. Фота Я. Чэрнякевіч

Паўлюк Прануза

МАМІНЫ РУКІ

Маміны рукі
    самыя лепшыя:
Няньчылі, гушкалі,
    лашчылі першыя.
Маміны рукі
    самыя добрыя.
Маміны рукі
    самыя шчодрыя.
Маміны рукі
    дужа руплівыя,
Маміны рукі
    заўсёды цярплівыя.
Маміны рукі
    самыя ветлыя,
Маміны рукі
    самыя светлыя.

Іван Чарнецкі

ЦЁПЛЫ СМЕХ

Лесам, полем зайка бег,
Нёс ён смеху поўны мех.

Спатыкнуўся — і на снег
Высыпаўся цёплы смех.

І з пагоркаў да ракі
Паліліся ручайкі.

З украінскай мовы пераклаў
Васіль Жуковіч

Ул. Гардзейчаў

КАЗКА

Пачатак у папярэдніх нумарах.

Жыў, не знаўшы Аха з Охам,
у прылеску дзед-бабыль,
звалі ўсе яго Цімохам,
балалайку ён любіў.

Не хацеў дзед паддавацца
позні́м вечарам журбе
і дрынчэў на балалайцы,
падпяваючы сабе:
— Ой, лапці мае,
дзіва-лапцейкі...

Стук пачуўся за парогам,
перастаў дзядуля пець
і на дзверы глянуў строга,
кажа:
— Бацюхны, Мядзведзь!

Госць не ў час. Магчыма, нанач?
Ці наўцёкі ад біды?..
— Ты чаго, Мядзведзь Іваныч,
завітаў з глушы сюды?

Ён аддыхаўся і выйшаў
трошкі ўперад, гнеў суняў:
— Пачалі сваволіць мышы,
мо дасі мне кацяня?

Як не даць, калі суседзі
дружаць столькі зім і лет?
І Мурлыку для Мядзведзя
з бакавушкі вынес дзед.

Напаіў Мядзведзя квасам.
Прапануе:
— Спець бы, друг! —
Песню тэнарам ды басам
пачалі суладна ўдвух.

Пеў Мядзведзь, тугі на вуха,
горш, чым драч які стары,
але ў згодзе, з лёгкай скрухай
развіталіся сябры.

(Працяг на стар 10)

ЗЯРНЯТКІ

ПАДРУЧНІК РОДНАЙ МОВЫ ДЛЯ ТРЭЦЯГА КЛАСА

Аўтары Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

ЗУБРЫ

Як ідзе —
Бор гудзе,
Як бяжыць —
Зямля дрыжыць.

Раптам сталі, нібы
Карчаватыя дубы,
Два рагі —
Два сукі,
Цёмна-бурыя бакі.
Не для важнасці, не,
Па гарбу на спіне.
Хто сказаў, што зубры
Белавежскія цары —
То ж яны,
Без маны,
У бары
Гаспадары.
Як ідуць —
Бары гудуць.
П'юць —
Дык пеняцца азёры.
Зарыкаюць —
Нікнуць зоры.
Велічэзныя, як горы,
Белавежскія зубры.

Данута Бічэль-Загнетава

1. Паводле верша апішыце знешні выгляд зуброў. Якія прыметнікі выкарыстаеце?

Прыметнікі для скарыстання: дужы, магутны, аграмадны, велічны, павольны, быстры, імклівы, пражэрлівы, ненасытны, зоркі, уважлівы, барадаты, калматы, кудлаты, гарбаты, рагаты, цяжкі, непаваротлівы, рухавы, адважны, палахлівы, небяспечны, пакладзісты, ручны.

2. Падбярыце блізкія па значэнню прыметнікі. Запішыце іх у жаночым родзе і множным ліку. Канчаткі падкрэсліце.

Узор. Здольны — здольная, здольныя; адароны, адароныя, таленавітая, таленавітыя, умелая, умелыя.

ЛІЧЫЦЕ ПРАВІЛЬНА!

11 — адзінаццаць, адзінаццаты, адзінаццатая, адзінаццатае, адзінаццатыя.

12 — дванаццаць, дванаццаты, дванаццатая, дванаццатае, дванаццатыя.

13 — трынаццаць, трынаццаты, трынаццатая, трынаццатае, трынаццатыя.

14 — чатырнаццаць, чатырнаццаты, чатырнаццатая, чатырнаццатае, чатырнаццатыя.

15 — пятнаццаць, пятнаццаты, пятнаццатая, пятнаццатае, пятнаццатыя.

16 — шаснаццаць, шаснаццаты, шаснаццатая, шаснаццатае, шаснаццатыя.

17 — семнаццаць, семнаццаты, семнаццатая, семнаццатае, семнаццатыя.

18 — васемнаццаць, васемнаццаты, васемнаццатая, васемнаццатае, васемнаццатыя.

19 — дзевятнаццаць, дзевятнаццаты, дзевятнаццатая, дзевятнаццатае, дзевятнаццатыя.

20 — дваццаць, дваццаты, дваццатая, дваццатае, дваццатыя.

30 — трыццаць, 40 — сорак, 50 — пяцьдзесят, 60 — шэсцьдзесят, 70 — семдзесят, 80 — восемдзесят, 90 — дзевяноста, 100 — сто.

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Пасылаю Табе сардэчнае прывітанне з беларускай сталіцы Мінска. Мы, члены клуба інтэрнацыянальнай дружбы, заўсёды цешымся, калі ты прыходзіш да нас.

У нашым клубе, які называецца „Дружба-не-разлій-вадой", вельмі многа дзяўчатак і хлопчыкаў. Я пасябравала з многімі дзяўчаткамі. Я вельмі рада таксама перапісвацца з замежнымі сябрамі. Шмат чаго цікавага можна расказаць пра наш клуб. Тут мы чытаем, малюем, спяваем, гуляем і танцуем. Летам, калі я еду на вёску або ў лагер, я вельмі сумую па клубе, якім кіруе беларускі паэт Сяргей Новік-Пяюн.

Мне вельмі падабаецца наш клуб „Дружба-не-разлій-вадой".

ДЗІНА ТРУС

Мой адрас: БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Р. Люксембург, 80, кв. 49.

Вясёлы куточак

* * *

На ўроку батанікі настаўніца спытала ў Пеці:

— Чаму кветкі цягнуцца да сонца?

— Бо летам усе хочуць як мага лепш загарэць! — адказаў Пеця.

* * *

Настаўнік пытае ў вучня:

— Дзе твой сшытак?

Вучань адказвае:

— Сшытак дома. Ён жа дамашні.

* * *

Віця прыбег у хату і кажа:

— Але на дварэ мароз!!!

А малы Юрка пытаецца:

— А падарункі ў яго ёсць?

* * *

Настаўніца:

— Якія звяры водзяцца ў тундры?

Вучаніца:

— Футравыя.

ПАГЛЫБЛЯЙ СВАЕ ВЕДЫ

СУСТРЭЧА

Амдэрманская сярэдняя школа — гэта самая паўночная школа ў Савецкім Саюзе. Яе вялікі будынак стаіць на самым узбярэжжы Паўночнага Ледавітага акіяна.

У Амдэрму мы прыляцелі вечарам. Калі ўжо пачало цямнець. У грузавым самалёце, які вёз для жыхароў моркву, журавіны, яблыкі, я быў адзіным пасажырам. Маё знаёмства са школьнікамі адбылося ў той жа вечар.

Мы, гэта значыць, экіпаж самалёта і я, вачэралі, калі па мясцовым радыё перадалі:

— Увага! Будзьце асцярожныя! У пасёлку паявіўся мядзведзь. Бацькі, не выпускайце дзяцей на вуліцу.

Дарослы белы мядзведзь — гэта буйны, сільны драпежнік амаль у тону вагою. Ахвота пабачыць сапраўднага — а не з заапарка — дзікага мядзведзя была так моцнай, што я перапыніў вячэру і пачаў апранаць кажух.

Першы чалавек, хто мне трапіўся на вуліцы, аказаўся вучнем, з выгляду класа трэцяга. Я спытаў яго:

— Дзе тут мядзведзь?

— А вунь ён, дзядзьку, у сметніку грэбаецца.

І тут я заўважыў белую глыбу, якая варушылася, пхаючы перад сабою вялікую драўляную скрынку. Мядзведзь, вывернуўшы на снег усё, што было ў скрынцы, выбіраў ежу.

— Як ты яго заўважыў?

— Аб'явілі па радыё і я выскачыў на двор.

Хутка падбеглі палярнікі і стрэламі ў паветра пагналі мядзведзя ў тундру.

— Гэта што! — пахваліўся хлапчук. — Мінулай зімою да школы наведаўся яшчэ большы мядзведзь. Лёг на дарозе — і ўсё.

Мой выпадковы размоўца не сказаў галоўнага. Аказваецца, гэты мядзведзь, хоць і быў галодны, не кінуўся да сметніка, а пайшоў на асветленую вуліцу. Мяркуючы па ўсім, ён не збіраўся ісці з пасёлка — нават стрэлы яго не спалохалі. Мядзведзь ляжаў на дарозе, рычаў і ўзнімаў пярэднюю лапу.

З такім небяспечным зверам жарты слабыя. Так думалі — і зусім правільна — дарослыя.

Але дзеці адыходзіць ад неспадзяванага госця не спяшаліся. Яны прыслухаліся, і амаль усім здалося, што рычыць звер не злосна, не пагражальна, а хутчэй жалосна. Прыгледзеліся ўважліва, і нехта крыкнуў:

— Глядзіце, на лапе кроў!

Мядзведзь аказаўся ранены. Поўсць на ім была абледзянелая, брудная — у рудых плямах, не інакш як выбіраўся з ямы. Каля пасёлка — закінутая капальня, і бяда таму зверу, які трапіць у яе глыбокія адвалы. Гэты мядзведзь, выбіраючыся адтуль, параніў аб жалеза лапу, і сілы ў яго хапіла дапаўзці толькі да людзей.

Амдэрманскія дзеці першыя здагадаліся, што мядзведзю патрэбна іх дапамога.

— А можа, ён хлеба хоча?

Прынеслі булку хлеба. Падсунулі да морды. Ён схапіў яе, пачаў есці. Мішку накармілі, а ён зноў лапу ўзнімае.

Знайшоўся адважны — памазаў яму рану ёдам. Мядзведзь панюхаў лякарства і адразу ж зноў падаў лапу.

Хтосьці з дзяўчатак запрапанаваў даць мядзведзю лякарства. Дома ў аптэчках знайшлі таблеткі. Высыпалі мядзведзю цэлую торбачку. Злізаў усе да адной.

Потым ён еў мяса, абаранкі.

Калі ён глядзеў на дзяцей, яго маленькія вочы рабіліся быццам вясёлымі, рычаць ён перастаў, толькі выцягваў наперад вялікую кудлатую лапу, быццам нешта важнае хацеў сказаць.

Праз нейкі час мядзведзь устаў, спрабаваў аб цвёрды снег моц сваёй вылечанай лапы, глянуў на асветленыя вокны школы, дзе адбываліся заняткі, і пайшоў у тундру.

Б. Яроцкі

Архангельская вобласць
Амдэрма.

Пазнаёмімся

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Каржа, 5, кв. 22. Інга Лугаўская, 5 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Каржа, 8, кв. 2. Эдзік Гуманаў, 4 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Р. Люксембург, 90, кв. 32 Таня Даўнаровіч, 4 клас.

(Працяг са стар. 9)

АХ І ОХ

Паміж пнёў, дзе ў цемры можна
на ламачча наляцець,
у свой кут па бездарожжы
брыў без компаса Мядзведзь.

Па Мядзведзіцы кірунак
ён трымаў і соп у нос,
нёс ад дзеда падарунак —
кацяня і песню нёс:
— Ой, лапці мае,
дзіва-лапцейкі,
лапці лыкавыя,
лапці ліпавыя.

Працяг у наступным нумары

АДГАДАНКА

БУКЕТ ДЛЯ МАМЫ

Складзіце з гэтых літар назвы трох кветак, якія будуць у вашых букетах на Дзень Жанчын.

Адрас рэдакцыі: „Зорка" 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

TELEWIZJA WARSZAWA

Piątek 7 III — 8.10 Przysp. obr. 9.00 Wokół nas kl. I—II. 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany „Placówka". 11.40 Magazyn domatora. 12.00 Hist. kl. III lic. 13.30 TTR — s. II Mat. 14.00 TTR — s. II Chem. 14.50 Wokół nas kl. I—II. 15.30 W szkole i w domu. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia +DT. 16.30 Majsterklepka. 16.55 Piątek z Pankracym. 17.20 DT. 17.30 Gra o milion. 18.00 Magazyn muzyczny. 19.00 Dobranoc. 19.10 Pr. publ. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor Rządowy. 20.30 Placówka — pol. film fab. 21.55 DT. 22.25 Kontakty. 22.55 Studio Sport. 23.40 Złota Tarka 85 — Blues Fellows. 24.00 DT.

Sobota 8 III — 7.25 TTR — s. IV Upr. rośl. 7.55 TTR — s. IV Mech. roln. 8.25 Program dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Sobótka, film „Czterej pancerni i pies". 10.30 DT. 10.40 Estrada folkloru. 10.55 Bariery. 11.25 Lista przebojów. 11.40 Na krawędzi słowa. 12.00 Koncert życzeń. 12.30 Chwila w troi. 12.55 Lista przebojów muzyki poważnej A. Strinberg. 13.15 Silniejsza. 13.45 Biuro Pośrednictwa. 14.05 Ocalić od zapomnienia. 14.30 Militaria, obr. now. 15.00 DT. 15.05 Wesele Figara. 16.30 Kram. 17.10 Los. Dużego Lotka. 17.25 Studio Sport. 18.30 Młodz. klub jedynki. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 Miłość ci wszystko wybaczy — p. film fab. 21.55 Czas. 22.45 7 dni na świecie. 22.55 DT. 23.00 Sport. 23.50 Przebudzenie — ang. film.

Niedziela 9 III — 7.25 Program dnia. 7.30 W naszej rodzinie. 7.55 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek, film z serii „Jack Holborn". 10.30 DT. 10.35 „Miłośnicy przyrody" (6) — s. prod. ang. 11.55 Klub sześciu kontynentów. 12.00 Poranek symfoniczny. 13.00 „Następny proszę" (9) — s. obycz. prod. ang. 13.50 Siedem anten. 14.35 Kraj za miastem. 15.00 DT. 15.05 „Zaczarowane piosenki". 15.50 Studio 1. 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Celuloidowe dzieci" (1). 21.00 Pegaz. 21.45 Sportowa niedziela. 22.20 Sanremo — 85 cz. I. 23.10 DT.

Poniedziałek 10 III — 13.30 — s. II Fiz. 14.00 TTR — s. II J. pol. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia+DT. 16.30 Dla młodych widzów. 16.55 Kino Zwierzyńca „Na lewo od Pingwinów" (15). 17.20 DT. 17.30 Bezlitosny front (13) film prod. NRD. 18.30 Echa stadionów. 19.00 Dobranoc. 19.10 Laboratorium. 19.30 Dziennik. 20.00 Rozmowa na telefon. 20.15 Teatr TV „Noc Trybad" P.O. Enguist. 22.10 DT. 22.35 Prog. pub. 23.05 Rozmowa na telefon. 23.20 DT. 23.25 J. niem. (19).

Wtorek 11 III — 8.10 Hist. kl. V. 9.00 Mat. kl. I. 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film franc. dla II zmiany „Mauregard" (2). 11.05 Magazyn domatora. 11.50 Parki narodowe Stanów Zjednoczonych cz. 1, film RFN. 11.40 Siedem wiatraków. 12.00 Hist. kl. VII. 12.50 J. pol. kl. IV lic. 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV Hod. zwierz. 14.50 Mat. kl. I. 16.25 Program dnia+DT. 16.30 Tylko dla orląt. 16.55 Fasola. 17.20 DT. 17.30 Gazeta Rolnicza. 18.00 Inf. wydawniczy. 18.20 Plusy i minusy. 19.00 Dobranoc. 19.10 Klinika zdr. czł. 19.30 Dziennik. 20.00 Zebranie otwarte. 20.30 „Mauregard" (2) film franc. 21.25 DT. 21.50 Wieczór z „Pegazem". 23.05 DT. 23.10 J. ang. (19).

Środa 12 III — 8.10 Fiz. kl. VI. 9.00 Moja muz. kl. II. 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany „Mocny Ferdynand". 11.30 Zielono nam. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. II Mech. rol. 14.00 TTR s. II Hod. zwierz. 14.50 Moja muzyka kl. II. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia+DT. 16.30 Krąg. 16.55 Tik-Tak. 17.20 DT. 17.30 Los. Express Lotka i Super Lotka. 17.40 „Moi drodzy chłopcy" (2) — film prod. ZSRR. 18.50 Prosty rachunek. 19.00 Dobranoc. 19.10 Archiwum XX wieku. 19.30 Dziennik. 20.00 Pub. 20.15 Mocny Ferdydant — film prod. RFN. 21.35 DT. 22.10 Trybuna Sejmowa. 22.55 DT. 23.00 J. ros. (19).

Czwartek 13 III — 8.10 Geogr. kl. VIII. 9.00 Praca-Tech. kl. III. 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany „Linda" (3). 11.15 Szkoła dla rodziców (10). 11.30 Apteczka domowa. 11.40 Historia najbliższa. 12.00 J. pol. kl. VII. 12.50 Praca-tech. kl. IV. 13.30 TTR — s. IV Fiz. 14.00 TTR — s. IV J. pol. 14.50 Praca-tech. kl. III. 16.25 Program dnia+DT. 16.30 O mnie, o tobie, o nas. 16.55 „Był sobie człowiek" (25) — franc. serial anim. 17.20 DT. 17.30 Mieszkać. 17.50 Rzemieślnicy. 18.05 Konspiracyjna produkcja broni. 18.30 Sonda. 19.00 Dobranoc. 19.10 Dom rodzinny. 19.30 Dziennik. 20.00 Publ. 20.15 „Linda" (3) — węg. kom. krym. 21.20 DT. 21.45 Klub Międzynarodowy. 22.45 DT. 22.50 J. franc. (19).

КІНО

Bielsk Podl. Bal — fr. 10. Wypadek w kwadracie — radz. 11—12. Miłość Swanna — fr. 13—16.

Czeremcha Bałkan ekspress — jug. 12. Trędowata — pol. 15—16.

Czyże Spotkanie na Atlantyku — pol. To moja sprawa, szefie — czes. 12—16.

Michałowo Przeznaczenie — pol. 11—13. Tysiąc miliardów dolarów — fr. 14—16.

Mielnik Święto przebiśniegu — czes. 12—13. Smażalnia story — pol. 15—16.

Milejczyce Wielkie zwycięstwo — radz. Poza prawem — czes. 12—16.

Nurzec Spragniona miłość — bułg. 12. Szatnia pełna królików węg. 13—14. Polowanie na muchy — pol. 15—16.

Orla Saint Jack — USA. 56 godz. na wagarach — czes. 12—16.

Rajsk Legenda o Pauli i Paulu — NRD. Nieposkromieni hajducy — węg. 12—16.

ШТО-ДЗЕ-КАЛІ

НА СЦЭНЕ „ЦАГЛІНКІ" І „СЯМЯНЕ"

19 студзеня 1986 года (нядзеля) першы дзень свята Вадохрышча. Моладзь і жыхары Семяноўкі і навакольных вёсак спяшаюцца ў семяноўскі клуб на 18-ую гадзіну.

Адкрываецца заслона. На сцэне дзяўчаты харавога калектыву з Ляўкова „Цаглінкі" з. інструктарам мгр Васілём Целушэцкім. Кіраўнік калектыву — Лена Харкевіч.

Янка Шыманюк — кіраўнік гуртка „Сямяне" шчыра вітае прыбыўшых, а таксама харавы калектыў „Цаглінкі", якія прыехалі ў госці са сваім канцэртам. Сваю праграму пачалі беларускай песняй „Упрыгожым нашы хаты". Гучалі беларускія, рускія і польскія песні.

З сваёй новай праграмай выступіў таксама мясцовы фальклорны калектыў „Сямяне". Пад акардэон Міхася Шыманюка плылі рускія, польскія і ўкраінскія песні. Рышард Казбярук выкананнем сваіх песняў „Дармо, Яську, ходзіш" і „Карузеля" ачараваў усіх гледачоў. Пасля выступленняў — бурныя апладысменты. Заслона апускаецца, але гледачы не пускаюць яго са сцэны. „Рысек, Рысек, Рысек" крычаць. Мусіў спяваць яшчэ раз. Вельмі добра спявалі таксама Валя Лукша, Ольга Кічкайла, Марыя Лукша, Зіна Астапчук, Сымон Лукша і Янка Шыманюк.

Вельмі добрымі акцёрамі ў скетчах была Ольга Несцярук і Рышард Казбярук. Яны таксама дэкламавалі вершы.

Двухгадзінная праграма закончылася. Янка Шыманюк зноў шчыра дзякуе гледачам за ўвагу, а таксама калектыву „Цаглінкі" за харошыя песні і ўручае кіраўніку кветкі. Песняй „Бывайце здаровы" калектывы разам закончылі канцэрт. Заслона закрылася, а гледачам не хочацца выходзіць з клуба — просяць яшчэ.

Шчырае дзякуй вам, энтузіясты сцэны, за багатае выступленне! Не адзін можа вам пазайздросціць такога выступлення, такога таленту! Калектыў „Сямяне", якому 2 лістапада 1985 года споўніўся 1 год, дзейнічае, але яму патрэбна дапамога.

Шчырае дзякуй начальніку гміны Нараўка Мікалаю Павільчу за грашовую дапамогу — 50 тысяч злотых, за якія „Сямяне" закупілі частку новых касцюмаў (блузкі, спадніцы, нагавіцы). Жадаем поспехаў усім. Да новых сустрэч!

Ганна

На сцэне „Сямяне". Спяваюць беларускую песню „Ой там у полі, полі". Справа: Марыя Лукша, Ольга Кічкайла, Валянціна Лукша, Зінаіда Астапчук, Сымон Лукша.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151 6787

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

373.	Марыя і Пётр Кажура (ЗША)	— 100 дол.
374.	Аляксандр, Марыя і Леў Стагановіч (ЗША)	— 100 дол.
375.	Васіль Тур (ЗША)	— 5 дол.
376.	Аляксандр Міцкевіч (ЗША)	— 40 дол.
377.	Міхась Белямук (ЗША)	— 20 дол.
378.	Аўтон Шукелайць (ЗША)	— 20 дол.
379.	Марыя і Кастусь Верабей (ЗША)	— 20 дол.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

- у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова.
- у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
- у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
- у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
- у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
- у Саколцы, вуліца Варынскага 1.
- у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Аргумент Васіля Петручука ◆ А. Анташэвіч не мае ахвоты быць дурнейшым сынам дурнога бацькі ◆ Алесь Барскі аб мінуўшчыне ◆ Весткі з Беларусі ◆ На Захадзе без перамен ◆ Студэнцкая „Прысутнасць" ◆ Шляхам гадоў — крохкая еднасць ◆ Беларускія людзі ◆ Праца і песня ў бельскай „Эльве" ◆ На ваенных сцежках след прысутнасці ◆ Весткі з суда ◆ З жыцця БГКТ ◆ Фота з раённага агляду „Беларуская песня-86" у Беластоку ◆ Соннік ◆ Наша пошта ◆ Што-дзе-калі ◆ Для дзяцей — „Зорка" ◆ Гумар

— КАЛЯНДАР —

55 гадоў назад

14.3.1931 нар. Павел Місько, беларускі празаік.

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Галоўны рэдактар
Георгій Валкавыцкі
АДРАС РЭДАКЦЫІ:

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1

Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku Cena prenumeraty kwart. 104 zł; półr. 208 zł; rocznej 416 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:
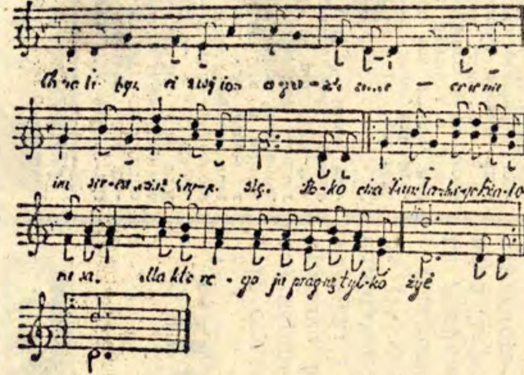
1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach;
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28. 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze roku następnego oraz cały rok następny.
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego.

Zam. 352/86 r. Nakład 4.700 egz. R-3.

BIAŁORUS

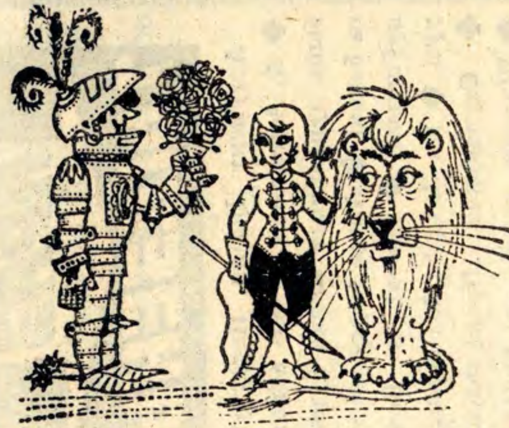
(любоўная)

Chciałbym ci swój los opowiedzieć
co w moim sercu wciąż kryje się
Pokochałam ładnego Białorusa,
dla którego ja pragnę tylko żyć.
Cukierkami mnie zawsze częstował
ach, jak dobrze mi było z nim być.
Ciągle mi coś na migi pokazywał,
że ja jego, ach, jego muszę być.
Raz napisał tak do mnie braciszek:
„Ach, siostrzyczko, opamiętaj się —
nasza mama tak ciężko leży chora,
opłakuje złe postępki twe".
Ach, za późno, braciszku, za późno,
ach, za późno opamiętać się
jestem żoną ładnego Białorusa,
dla którego oddałam serce swe.

*) Трэція і чацвёртыя радкі паўтараюцца.

Ад Марыі Байгус, год 40, родам з в. Крывяцічы гм. Орля, і Анны Пісанка, год 40, родам з в. Краснае Сяло гм. Боцькі, абедзве співачкі больш за 20 год жывуць у г. Беластоку, запісаў 17 кастрычніка 1985 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

НІЎКА

ПАЦЕШЫЛА

Выздараўліваючы хворы прызнаўся сімпатычнай сястры:

— Я вас так люблю, што не хачу папраўляцца.

— Не хвалюйцеся, — адказала медсястра, — вы і не паправіцеся. Лекар таксама ўва мне закаханы, а ён бачыў, як вы ўчора мяне цалавалі.

ХТО ЛЯГЧЭЙШЫ?

— Я важу толькі шэсцьдзесят кілаграмаў! — хваліцца задрыпанка суседцы.

— А я лягчэйшая на пяць!

— А затое ў мяне муж худы!

ПРАЎДУ КАЗАЛА

— Пятро сказаў, што, калі я не выйду за яго замуж, ён звяр'яцее.

— Пакінь! Учора ён папрасіў руку ў мяне.

— Божа! А я што казала?!

ПАРАДА

Размаўляюць дзве сяброўкі.

— Адзінае, у чым я магу ўпікнуць свайго нарачонага, дык гэта ў тым, што ён заўсёды дрэнна паголены.

— А ты паспрабуй як-небудзь прыйсці да яго на сустрэчу ў час.

СКЛЕРОЗ

Купіў кветкі, а падарыў жонцы.

РАЗЗБРАЕННЕ

Пані Задрыпкоўская разважае перад люстрам:

— Жаночая краса — гэта непераможная зброя.

— Праўда, праўда, — пагадзіўся муж, — але дзе браць грошы на гэтае ўзбраенне?!

ЧАМУ НЕ ГАВОРЫЦЬ?

— Мамачка, а колькі гадоў нашаму сабачку?

— Столькі ж, як табе.

— Дык чаму ён яшчэ не ўмее гаварыць?

Не любіць такую прыгожую жанчыну — злачынства, любіць — кара.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Перакананы халасцяк гаворыць свайму сябру:

— Жанчыны — горш разбойнікаў.

— Але чаму, П'ер?!

— Таму што разбойнікі патрабуюць партманет або жыццё, а жанчыны — і тое і гэта.

— • —

— Ты пайшла б за мяне замуж?

— Пайсці б не пайшла, а вось на „Жыгулях" паехала б!

— • —

Зайшоўшы на кухню, гаспадыня выявіла ў пасуднай шафе мужчыну.

— Што гэта значыць, Люсі? — абурана спытала яна сваю новую кухарку.

— Уяўлення не маю. Відаць, ён застаўся ад маёй папярэдніцы.

З „Весніка Задрыповіі"

АБ'ЯВА

Маладая цікавая бландзінка, спартсменка (плаванне), разведзеная, рост 1.67, блакітныя вочы, асобная кватэра ў станіцы з усімі выгодамі, згубіла сабачку без асаблівых прыкмет. Бачыўшых яго несямейных мужчын да 35 год просяць асабіста паведаміць (Дом адпачынку „Смарагд", корп. 2, пал. 34. Ніна). Жанчын і людзей старэйшага ўзросту просяць не турбавацца.

БАНТОН

Улічваючы каверзы сучаснай моды, перш чым уступіць месца жанчыне, пераканайцеся, ці сапраўды гэта жанчына.

З чаго смяюцца суседзі

— У гэтым модным гальштуку ты зможаш абысціся без фартуха.

ЗАМОВА АД ПРАГНАСЦІ

Лапы прасцёрла —
Абняць мяне хочаш?
Соль табе ў вочы,
Дзяркач у горла.
Кіпці ўжо точыш —
Ураз бы абдзёрла.
Соль табе ў вочы,
Дзяркач у горла.
Раздзетага ўночы
З хаты б прапёрла.
Соль табе ў вочы,
Дзяркач у горла.
Пуза валочыш,
А ўсё б пражорла.
Соль табе ў вочы,
Дзяркач у горла.
Можа, не вельмі
Слых я твой лашчу —
Соль табе ў ьаЙао.ж
Дзяркач табе ў пашчу!

Васіль Вітка

(Працяг са стар. 2)

НА ЗАХАДЗЕ БЕЗ ПЕРАМЕН

сваё жыццё з зусім невядомым еўрапейцам, не пабачыўшы яго ні разу ў вочы, — справа не лёгкая. Так што, выбраўшы сабе сяброўку па каталогу, вы павінны яшчэ заплаціць фірме за зносіны з яе бацькамі і даць бацькам за яе пэўны выкуп. Вядома, у нейкім сэнсе справа агентаў фірмы становіцца прасцей, дзякуючы росту беспрацоўя і беднасці ў краінах Далёкага Усходу. Там людзі ўсё больш згаворліва развітваюцца са сваімі дарослымі дочкамі, марачы паправіць асабістыя справы за кошт выкупу і аб тым, што раптам дачцэ таксама пашанцуе на добрага еўрапейца недзе на далёкім свеце. А многія з іх згодны на любое замужжа. Калі ж не пашанцуе там, на месцы, камусьці спадабацца, то фірма гарантуе праязны білет у абодва канцы — у Еўропу і назад, а за нешта большае ўжо прабачце.

Усяго фірма Менгера сасватала да двух тысяч такіх экзатычных жонак. За тое, што шлюбы аказаліся далёка не ўсе трывалымі, яна адказнасці не нясе. Іншае пытанне: куды потым падзецца забракаваным жонкам-чужынкам, якім не пашанцуе? Пашукаць менш пераборлівага жаніха? А як і другі не знойдзецца? Што рабіць адзінокай жанчыне на чужыне, не маючы даху над галавой, не маючы работы і сродкаў для існавання? Але гэтыя пытанні хвалююць пакуль што ўзнікшыя новыя таварыствы ў абарону жанчын-не суайчынніц — жаночыя лігі.

А.Л.

